

№ 232 (20745) 2014-рэ илъэс

мэфэку ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 4

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьугьотэцтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъ

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу Тхьакіущынэ Аслъан Урысые Федерацием и Президент ціыфхэмрэ организациехэмрэ ялъэіу тхылъхэм япхыгъэ Іофшіэнымкіэ и Гъэіорышіапіэ ипащэ игуадзэу Алексей Михеевым джырэблагъэ зэјукіэгъу дыријагъ.

ЦІыфхэм яльэІу тхыльхэм ахэплъэгъэнымкІэ, хабзэм икъулыкъухэм ахэм зафагъэзэнымкІэ ІофшІэным изэхэщэн изытет ыуплъэкІунэу А. Михеевыр республикэм къэкІуагъ.

Адыгеим и ЛІышъхьэ ащ дыриІэгъэ зэІукІэгъум щыхигъэунэфыкІыгь мы лъэныкъомкІэ республикэм игъэцэкІэкІо хабзэ икъулыкъухэм яІофшІакІэ зэригъэрэзагъэр.

– Ціыфхэм яльэіу тхыльхэм шъуахэмыплъэу е джэуап яшъумытыжьэу зыпарэкІи къыхэкІыгъэп. А пстэуми талъэ-

плъэ, тэуплъэкІу ыкІи ищыкІэгъэ лъэгапІэм диштэу ар зэхэщэгъэным тынаІэ тетэгъэты, — хигъэунэфыкІыгъ Алексей Михеевым.

Урысые Федерацием и Президент и ГъэІорышІапІэ ипащэ игуадзэ тиреспубликэ осэ ин къызэрэфишІыгъэм пае зэрэфэразэр ТхьакІущынэ Аслъан къыІуагъ, республикэм икъэралыгьо хабзэ игьэцэкІэкІо къулыкъухэм яІофшІэнкІэ шъхьэихыгьэ къэбарым апшъэрэ мэхьанэ зэриІэр къыхигъэщыгъ.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгь.

НЕПЭ КЪЫХЭТЫУТЫХЭРЭМ АЩЫЩХЭР:

Я 3-рэ нэкіубгъор

«Автостраховкэкі» заджэхэрэ ОСАГО-р, КАСКО-р ыкІи ДоСАГО-р къаlыхыгъуаехэу сыда зыкІыщытыр?

Я 4-рэ нэкіубгъор

Урысыем ихьыкум реформэ илъэси 150-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ зэхахь.

Я 6-рэ нэкіубгъор

Тильэпкь тхакІэ зэригьэгьотыным ишъыпкъзу пылъыгъз Анцокъо Хьаджыбэч ехьыліэгъэ тхыльэу къыдэкіыгъэм льэтегьэуцо и агь.

ШІухьафтынхэр афашІыгъэх, агъэшІуагъэх

1992-рэ илъэсым ООН-м и Генеральнэ Ассамблее икіэщакіоу тыгъэгъазэм и 3-р сэкъатныгъэ зиіэхэм я Дунэе мафэу агъэнэфагъ.

ЗипсауныгъэкІэ щыкІагъэ зи-Іэхэм ягумэкІыгъохэм гъунэ альыфыгьэнхэм, яфитыныгьэхэр къзухъумэгъэным ар фэlорышlэ.

Мыщ фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ дэжь щызэхащэгьэ Советэу сэкъатныгъэ зиІэхэмрэ ветеранхэммествеестефа мехостыфов ед зичэзыу зэхэсыгъо тыгъуасэ иІагъ.

Сэкъатныгъэ зиІэхэу республикэм иобщественнэ щыІакІэ чанэу хэлажьэхэу, зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэм къащахагъэщыгъэхэр Іофтхьабзэм къырагъэблэгъагъэх, ахэм ахъщэ шlухьафтынхэр, дипломхэр ыкій щытхъу тхылъхэр афагъэшъошагъэх, агъэшІуагъэх.

АР-м Іофшіэнымкіэ ыкіи социальнэ хэхъоныгъэмкlэ иминистрэу Осмэн Альберт пэублэ псалъэ къышІызэ къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, зипсауныгъэкІэ щыкІагъэ зиІэ нэбгырэ миллиард фэдиз джырэ уахътэм дунаим щэпсэу, Урысыем нэбгырэ миллион 13 фэдиз, Адыгеим — нэбгырэ мин 36-м ехъу арыс. Ахэм яфэю-фашіэхэр зэрифэшъуашэу зэшІохыгъэнхэр, ящыкІэгъэ социальнэ ІэпыІэгьу ягьэгьотыгьэныр пшъэрылъ шъхьаlэу зэрэщытыр къы-Іуагъ. Мы аужырэ илъэсхэм къэралыгъом щаштэгъэ программэхэм къакІэлъыкІоу сэкъатныгъэ зијэхэм яшјуагъэ нахь арагъэкіын амал яіэ зэрэхъугъэр, ащкІэ республикэм ипащэхэм къатефэрэр зэкіэ шіокі имыlэу зэрагъэцакlэрэр анахь шъхьајзу министрэм къыјуагъ. ГумэкІыгьохэри щыІэх, ау ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм анаІэ тет.

Илъэс пчъагъэ хъугъэу гъэсэныгъэм ыкІи шІэныгъэм, литературэм ыкІи искусствэм, техникэм ыкІи льэпкъ творчествэм, физическэ культурэм ыкІи спортым алъэныкъокІэ ахъщэ шІухьафтыным икъыдэхын тегъэпсыхьагъэу сэкъатныгъэ зиlэхэу Адыгеим исхэм азыфагу зэнэкъокъу щызэхащэ. Мы илъэсым ащ хэлэжьагъэхэм ащыщэу нэбгыри 6-мэ АР-м и ЛІышъхьэ иахъщэ шІухьафтынрэ и Дипломрэ афагъэшъошагъэх, зэхахьэм ахэр щаратыжьыгъэх. Джащ фэдэу республикэм иобщественнэ щы-ІакІэ чанэу хэлажьэхэрэр, гъэхъэгъэшІухэр зиІэхэр зэхэщакІохэм къыхагъэщыгъэх. Ахэм ахъщэ шІухьафтынхэр, щытхъу тхыльхэр аратыгьэх.

ЗипсауныгъэкІэ щыкІагъэ зиІэ -е-п дехешвф-о профененты нехфын цэкІэгьэным фэІорышІэрэ программэхэм, Іофтхьабзэхэм шІуагъэ къызэратыгъэр къэгущы-Іагьэхэм къыхагьэщыгь. Ау мы цІыфхэм алъэныкъокІэ гумэкІыгьоу, щыкагьэу, джыри зэшюмыхыгъэу къэнагъэр макіэп. А зэкІэри дэгъэзыжьыгъэныр къэралыгьом ипшъэрылъ шъхьаl.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.__

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Щытхъуцізу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиюрэр Э.Б. Эльдарэм фэгъэшъошэгъэным ехьыліагъ

Хэбзэгъэуцугъэу щыІэм игъэпытэнкІэ гъэхъагъэу иlэхэм апае щытхъуцlэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиlорэр Эльдарэ Эльдар Бислъан ыкъом — Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ иотделэу уголовнэ Іофхэу хьыкумхэр зыхаплъэхэрэм прокурорхэр ахэгъэлэжьэгъэнхэм фэгъэзагъэм

ипащэ, юстициемкІэ советникым фэгъэшъошэ-

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, тыгъэгъазэм и 3, 2014-рэ илъэс

АР-м и КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ

Гъэтэрэзыжьынхэм ахэплъагъэх

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм бюджет, финанс ыкІи хэбзэІахь политикэмкіэ икомитет тыгъуасэ, тыгъэгъазэм и 3-м, игъэкlотыгъэ зэхэсыгъо иlагъ.

рэ илъэсымкІэ ыкІи 2016 — 2017-рэ илъэсхэмкІэ иреспубликэ бюджетэу апэрэ еджэгъумкіэ аштагъэм иятіонэрэ еджэгъу зыфагъэхьазырзэ, депутатхэм къатыгъэ гъэтэрэзы-

Адыгэ Республикэм 2015- жынхэм комитетым хэтхэр ахэплъагъэх, джащ фэдэу нэмык Іофыгъохэми атегущы-Іагъэх. Комитетым итхьаматэу Мырзэ Джанбэч къызэриlyaгъэмкіэ, ятіонэрэ еджэгъум тегъэпсыкІыгъэу депутатхэм аго-

щын алъэкІыщт мылъкоу къэнэжьыгъагъэр сомэ миллион 63,2-рэ хъущтыгъ. Депутатхэм къатыгъэ гъэтэрэзыжьынхэр зэкІэ ищыкІэгъэ шъыпкъэу зэрэщытхэр хагьэунэфыкlызэ, предложение пстэуми игъэкІотыгъэу атегущы агъэх, ау мылъкур зэримыкъурэр къыдалъытэзэ, пстэуми адырагъэштэн алъэкІыгъэп. Ащ къыхэкІэу, нэмыкІ екІолІакІэхэри агъэфедэнхэу зэдаштагъ. Парламентым ыужкІэ иІэщт зэхэсыгьом нафэ къыщыхъущт мылъку зыпэlуагъэхьащтхэри, щагъэзыен фаеу хъущт гъэтэрэзыжьынхэри.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Сенатору Хъопсурыкъо Мурат

цІыфхэр Мыекъуапэ щыригъэблэгъагъэх

Адыгеим иліыкіоу Федерациемкіэ Советым щыіэ Хъопсэрыкъо Мурат партиеу «Единэ Россием» и Тхьаматэу Дмитрий Медведевым ирегион общественнэ приемнэ ціыфхэр щыригъэблэгъагъэх. Зызэхащагъэр илъэс 13 зэрэхъугъэр зигугъу къэтшіыгъэ партием тыгъэгъазэм и 1-м хигъэунэфыкіыгъ.

Мы мафэм тихэгьэгу ичІыпІэ мини 8-м фэдизмэ цІыфхэр ащырагъэблэгъагъэх. Хъопсэрыкъо Муратрэ республикэм щыпсэухэрэм ащыщхэмрэ Іофыгъуабэхэм атегущы агъэх. Нэбгырэ 20-мэ зыгъэгумэкІырэ ІофыгъохэмкІэ сенаторым зыкъыфагъэзэгъагъ. Анахьэу ахэр зыфэгъэхьыгъагъэхэр псэупіэ зэрямыіэр, унэ-коммунальнэ хъызмэтыр, сэкъатныгъэ зиlэхэм lэпыlэгъу ятыгъэныр арых. Сэкъатныгъэ зэриІэм къыхэкІэу курэжъыер къызфэзгъэфедэнэу хъурэ Дмитрий

Малина сэкъатныгъэ зиіэхэр общественнэ щыіэныгъэм чанэу хэлэжьэнхэм епхыгъэ іофыгъохэм ынаіэ атыригъэтынэу ащ елъэіугъ. Іофшіэнымкіэ ветеранэу Людмила Дмитриевар иіахьылитіумэ апае мыжьосыным игъэуцункіэ къыдеіэнхэм къыкіэлъэіугъ. Зэшитіумэ ащыщэу зыр зэуипліымэ ахэлэжьагъ, ятіонэрэр летчикэу щытыгъ, 1945рэ илъэсым Польшэм щыфэхыгъэх.

 Къыткіэхъухьэхэрэм ятэжъхэм ліыхъужъныгъэ зэрэзэрахьагъэр ашіэн, ахэм арыгушхонхэ фае, — къытијуагъ Людмила Дмитриевам. — Ахэр зэш шъыпкъэу зэрэщытыгъэ-хэр саугъэтым тестхэ сшіоигъу, къыздэіэпыіэнэу сыкъызэригъэгугъагъэм пае лъэшэу сенаторым сыфэраз.

Красногвардейскэ районым щыщ Валентина Недбайло блэкіыгьэ ильэсым сенаторым Іэпыізгьу къыритыгьагь, ащ иунэ газыр ращэлізгьагь. Операцие хьыльэ заулэ зашіы нэуж ипсауныгьэ зыпкь игьэуцожыгьэнымкіз къыдеіз шіоигьоу ащ Хьопсэрыкьо Мурат зыфигьэзагь.

«Непэ зыкъытфэзыгъэзэгъэ нэбгырабэ хэбзэ Іэшъхьэтетуехеєвастими неішфоік мех къызэрэмыкІуагъэр, Іофыгъоу яІэхэр къызэрэраІотыкІыгъэм нэмыкіэу, непэ гъэцэкіэкіо хабзэм, район администрацие--еквефара зэрафэразэхэр къаlонэу къызэрэкlуагъэр хэзгъэунэфыкІы сшІоигъу. Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ министрэу Мэрэтыкъо Рустемрэ Мыекъуапэ имэрэу Александр Наролинымрэ афэгъэхьыгъэу гущыІэ фабэхэр бэу къаlуагъэх», — хигъэунэфыкІыгь Хъопсэрыкъо Мурат.

Сенаторым къызэриlуагъэмкlэ, зэкlэ lофыгъоу къаlэтыгъэхэр зэшlохыгъэнхэмкlэ ищыкlэгъэ унашъохэр афишlы-

«Республикэм щыпсэухэу щыгыныгым чгыпгэ къин ригьэуцуагыхэм голын унашьоу афэстын фае. Унашьоу афэстынхэрэр зэрагызцактырым сшыхын сынагы тезгытыщт», — кыл уагы Хьопсэрыкьо мурат.

Сочинение атхыгъ

Гурыт еджапіэр мы илъэс еджэгъум къэзыухырэ кіэлэеджакіохэм тыгъуасэ сочинение атхыгъ. Ащкіэ зачет къэзыхьыхэрэр арых зыкі къэралыгъо ушэтыныр зытынэу фитыныгъэ зиіэщтхэр.

Ау мы мафэм ар зымытышъухэрэм джыри мэзаем и 4-м ыкlи жъоныгъуакlэм и 6-м атыжьын алъэкlыщт.

Республикэмкіэ гурыт еджэпіи 112-мэ ушэтыныр ащыкіуагъ. Зэкіэмкіи нэбгырэ 1934-мэ сочинение атхыгъ. Шапхъэхэм къызэрэдалъытэрэмкіэ, сэкъатныгъэ зиіэ кіэлэеджэкіо 26-мэ сочинениемычіыпіэкіэ изложение атхыгъ.

Гурыт еджапізу N 2-м ушэтыныр зэрэщыкіорэр зэдгъэльэгъугъ. Паспортрэ къэлэмрэ аіыгъхэу кіэлэеджакіохэр классым чіэхьагъэх. Орфографиче-

мыгъажьэзэ гущыlэгъу тыфэхъугъ. Ащ къызэрэтиlуагъэмкlэ, еджапlэр къэзыухырэ кlэлэеджэкlо 55-мэ сочинение атхыгъ. Сэкъатныгъэ зиlэ ахэтэп.

— Іоныгъом къыщегъэжьагъзу сочинением итхын тикіэлэеджакіохэр фэтэгъэхьазырых, — ею пащэм. — Шъыпкъэр піощтмэ, а уахътэр кіэлэеджакіохэмкіэ мэкіэ дэд. Бэмышізу атхыгъэ пэшіорыгъэшъ сочинением шіэныгъзу тикіэлэеджакіохэм яіэр къыгъэлъэгъуагъ. Хэукъоныгъзу хашіыхьагъэхэм тхьамэфитіум къыкіоці нахь игъэкіотыгъзу кіэлэегъаджэхэм Іоф адашіагъ.

скэ гущыlалъэ агъэфедэнэу фитыныгъэ ахэм яlагъ.

Сочинением итхын рагъэжьэнкіэ такъикъ 20 иізу темэхэр зэфэшіыгъэ каналымкіз къатыгъэх. Сыхьатыр 10-м конвертхэр къызэтырахыгъэх.

Ушэтыныр сыхьати 3-рэ такъикъ 55-рэ атхыгъ. ХэушъхьафыкІыгъэ комиссиеу еджапІэм щызэхащагьэм тхыгьэхэр ыуплъэкІужьыщтых. Сочинениехэр зэрэтхыгьэм лъэныкъуитфыкІэ уасэ фашІыщт. Темэр кІэлэеджакІом къызэрэзэІуихыгъэр, литературэм къыхихыгъэ пычыгъохэр зэригъэфедагъэхэр, гупшысэу итхыгъэ хилъхьагъэр, зэрэзэгъэкlугъэ шІыкІэр къыдальытэщтых. Сочинениер гущыІэ 250-м нахь мымакІэу, изложениер гущыІи 150-рэ хъоу атхын фэягъэ.

Гурыт еджапіэм ипащэу Охладчук Фатимэ Іофшіэныр ра-

ЗэкІэмкІи нэбгыри 8-мэ пэшорыгъэшъ ушэтыныр атышъугъэп. Ахэм Сирием къикІыжьыгъэ нэбгыри 3 ахэт. Сочинение джы кІэлэеджакІохэм атхынэу къызэрэхагъэхьажыгъэр дэгъоу сэлъытэ, ныбжыкІэхэр зэджэрэ литературэр нахьыбэ хъущт.

— Илъэсыкіэ еджэгъум тыкъызекіоліэжьым, сочинение ттхынэу зэрэтыраубытагъэр къытаіуагъ, — еіо я 11-рэ «б-м» щеджэрэ Схьатбый. — Ащ къыщегъэжьагъэу нахь игъэкіотыгъэу произведениехэм сяджэнэу сыублагъэ. Тикіэлэегъаджэ сочинением темэу иіэр къызэрэзэіупхын фаем тыфигъэсагъ. Пэшіорыгъэшъ сочинениер зысэтхым къины къысщыхъугъэп, джыри дэгъоу стхынэу сыщэгугъы.

ПІАТІЫКЪО Анет.

ИлъэсыкІэмкІэ афэгушІуагъ

Адыгеим иліыкіоу Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэіукіэ Федерациемкіэ и Совет хэт Хъопсэрыкъо Мурат илъэсыкіэ шіухьафтынхэр ыіыгъхэу сабый ибэхэр зыщаіыгъырэ Адыгэ республикэ унэмщыіагъ.

Республикэм псауныгъэр къзухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустемрэ сенаторымрэ сабыйхэмрэ учреждением иІофышІэхэмрэ адэгущы-Іагъэх.

Джыдэдэм мы унэм сабый 27-рэ щаlыгъ. Зипсауныгъэкlэ щыкlагъэ зиlэ кlэлэцlыкlухэри ахэм ахэтых. Ахэм мыщ щя- lазэх, япсауныгъэ зыпкъ щырагъэуцожьы. Сабый ибэхэр зыщаlыгъырэ республикэ унэм иlофышlэхэм сенаторым къызэрэфаlотагъэмкlэ, Адыгеим ихэбзэ lэшъхьэтетхэм учреждением зыпкъ итэу lоф ышlэнымкlэ ищыкlэгъэ амалхэр рагъэгъотых.

— Ны-тыхэр зэрашъхьащымытыжьхэ закъор ары нахь, кlэлэцlыкlухэм ящыкlэгъэ пстэури яl, — къеlуатэ сабый ибэхэр зыщаlыгъырэ республикэ унэм иврач шъхьаlэу Ирина Логиновам. — Тэ тапашъхьэ пшъэрылъэу итыр кlэлэцlыкlухэм тэрэзэу такъыдекlокlын зэрэфаем нэмыкlэу, ахэр унагъохэм аштэнхэмкlи lэпы-

Іэгъу ядгъэгъотыныр ары.

Мы илъэсым республикэ унэм щаlыгъыгъэ сабый 22-р унагъохэм аштагъэх. Афринэ цlыкlуми инасып къыхьыгъ. Ар зыпlущт нымрэ тым-

рэ кlэлэцlыкlу унэм джыдэдэм къэкlох тlэкlу-тlэкlоу пшъэшъэжъыер къызэрагъэсэным пае. Ыжэпкъ гъэтэрэзыжьыгъэнымкlэ бэмышlэу операцие хьылъэ зыпэкlэкlыгъэ Афринэ зыдэкlощт унагъом ипсауныгъэ зыпкъ щырагъэуцожьыщт.

— Республикэм иlэшъхьэтет-хэми, псауныгъэр къзухъумэгъэнымкlэ Министерствэми сабый ибэхэр зыщаlыгъырэ унэм сыдигъуи лъэшэу анаlэ къытырагъэты. Тэ пшъэрылъзу тиlэр а кlэлэцlыкlухэр зыми фыщымыкlэнхэр ары. Кlэлэцlыкlухэм яlофыгъохэм сенаторыр зэрагъэгумэкlырэр, мы учреждением зэрэщыlагъэр лъэшэу ти-

гуап, — къыlуагъ Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкlэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем.

Сенаторым къафихьыгъэ шlухьафтынхэм lэшlу-lушlухэри, джэгуалъэхэри, Илъэсыкlэм тегъэпсыхьэгъэ щыгъын дахэхэри къахэфагъэх.

— Сабый ибэхэр зыщаlыгьырэ унэм щылажьэхэу непэ Іофышхо зэшlозыхыхэрэм ыпэрапшlэу «тхьашъуегъэпсэу» ясlо, Илъэсыкlэмкlэ сафэгушlо ыкlи чlыпlэ къин ифэгъэ сабый пэпчъ унагъорэ насыпрэ ыгъотынхэу сафэлъа- Іо сшlоигъуагъ, — къыlуагъ Хъопсэрыкъо Мурат.

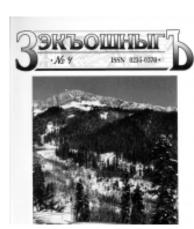
КІатхэхэрэм тафэраз

Илъэсым пліэ къыдэкіырэ литературнэ-художественнэ ыкіи общественнэ-политическэ журналэу «Зэкъошныгъэм» икіэтхэн макіо.

Мы илъэсым уасэу иlэр сомэ 95-рэ чапыч 72-рэ. Еджапіэхэм, шіэныгъэм епхыгъэ іофшіапіэхэм, общественнэ организациехэм журналыр къыратхыкіы.

Мыгьэ «Зэкъошныгьэм» икіэгьэтхэнкіэ ишіогьэшхо къыгьэкіуагь Мэщфэшіу Нэдждэт. Ар журналым иавторхэм ащыщ, бэрэ къыгфэтхэ. Нэдждэт льэпкъым фэгумэкіы, ежь фызэшіокіыщтыр ешіэ.

Ащ фэдэу журналым икіэтхэн яіахьышіу хашіыхьагъ Шъхьэлэхьо Аднан, Беджэлды Амэрбый, Зэфэс Вячеслав-хьаджэ, Ліыхъукіэ Андзаур-хьаджэ, Ціыкіушъэ Аслъан-хьаджэ, Шумэфэ Ануар-хьаджэ, Едыдж Батрай, Хьанэхъу Руслъан, Чэтэо Ибрахьимэ, Едыдж Мэмэт, Бэгъушъэ Адам, Аулъэ

Аскэр, Чэмышъо Гъазый, нэмыкІхэми. ЗыцІэ къетІуагъэхэм лъэшэу тафэраз, «тхьашъуегъэпсэу» ятэІо!

ЦУАМЫКЪО Марзиет. «Зэкъошныгъэм» пшъэдэкlыжь зыхьырэ исекретарь.

зэІуахыгьэхэм япащэхэр арыми,

яІофышІэхэр арыми тызыфыте-

уагъэхэм телефоныр къаІэты-

гъэп. ТыздэгущыІэгъэ закъом

къызэриІуагъэмкІэ, сыд фэдэ

категорие водителым иІэми, ащ

ОСАГО къырамыщэн фитхэп.

нагьоу щыт, бэрэ ащ фэдэ

машинэхэр зэутэк ыхэу мэхъу,

ащ къыхэкІзу цІыфхэр мэфы-

къох. Страховой компаниеу по-

лисыр къыпфэзыгъэпсыгъэмк Іэ

ар зэрар мэхъу. Транспортым

изакъоп, цІыфхэм загъэхъужьы-

ным паий ащ страховкэхэр

аритыжьынхэ фае. Компани-

ер зэхэзыщагъэм ар ыгу рихьырэп, июфышіэхэм катего-

риеу «Д»-р зи эхэм ОСАГО

арамыщэнэу къатырегъэпыты-

хьэ. Ар тэрэзэп, хабзэу щы Іэ-

хэр укъуагъэхэ мэхъу. Стра-

ховой компаниехэр зыкlызэхащэхэрэр зищык Іагъэхэм

ОСАГО-р афашІынэу ары», —

къытиЈуагъ ащ.

«ЦІыфхэр зепщэнхэр щы-

Урысыем щыпсэурэ цІыфхэм ОСАГО-р къазэраращэрэр 2003-рэ илъэсым къыщегъэжьагь. Ащ хэхъоныгьэхэри, зэхъокІыныгъэхэри фашіыхэу къыхэкІыгъ, ау пшъэрылъэу иІэр къэнэжьыгъ — ОСАГО-р къэпщэфыгъэу уимашинэ къеутэкlыгъэхэмэ е о уяутэкІыгъэмэ, страховой компаниеу страховой полисыр къыозытыгъэм зыфэбгъэзэнышъ, страховкэ къыуитыжьынэу щыт. Зимашинэ къутагъэм ар зэригъэцэкІэжьыщт ахъщэр къыратыжьы. ІэпыІэгъу ахъщэр зыфэдизыщтыр уимашинэ страховать зэрэшІыгъэ ахъщэ пчъагъэм, транспортым изытет, ыпэкІэ уяутэкІыгъэу щытмэ, зыбгъэфедэрэ илъэс пчъагъэм, нэмыкІхэми ялъытыгъ.

Уимашинэ страховать ямыгъэшІыгъэмэ е страховкэм ипіалъэ икІыгъэмэ, ащ гьогум урытехьан уфитэп. Утехьагъэми, гъогурык Іоныр щынэгъончъэнымкіэ къулыкъушіэхэм урагъэкІощтэп. Арышъ, зы водители щыІэп страховкэ зэришІын фаер къыгурымы оу.

Адэ псынкіагъуа ОСАГО-р къызіэкІэбгъэхьаныр?

Мы Іофыгьом зыфэдгьэзэнэу зыкlэхъугъэр рулым кlэрыс цІыфхэр зэрэтхьаусыхэхэрэм пай. Къалэм дэт страховой компаниехэм ОСАГО-м икъэщэфын ежь-ежьырэу къагъэхьылъэу бэмэ къытфаютагъ.

емеІпинали дехапихтиу мехА, охътабэ тырамыгъашІэу ОСА-

Автомобиль зиІэ цІыфхэм япчьагьэ ильэс кьэс хэхьо. Ащ фэдэ нэбгырэ пэпчь страховкэ иІэн фае. ШокІ зимыІэ унашьохэу хабзэм ыштагьэхэм ар зэу ащыщ, раlорэр — «Об обязательном страховании гражданской ответственности владельцев транспортных средств», кlэкlэу къэпlощтмэ —

ОСАГО, КАСКО, ДоСАГО...

щтыри ашІэрэп (е къаІорэп), КАСКО-ми, ДоСАГО-ми зипоящэнэрэм теубытагьэу къыуею: «Чэзыур къыбнэсымэ, укъэгущы Іэщт...»

Сыхьатыр 8-м къышегъэжьагъэу 12-м нэс чэзыум сызыхэтым, нэбгыриплІ ныІэп страховкэ зышІыгьэр, — къытиІуагъ нэмыкІ водителым.

Страховкэр нахь псынк Іэу язгъэшІы сшІоигъоу къалэм дэт страховой компаниехэр, зэкІ пюми хъунэу, къэсчъыхьагъэх. Іоф сэшІэ, систраховкэ иуахътэ икІыгь, чэзыоу сызыхэуцуагьэр мэфэ заулэкІэ къызнэсыщт къодый. Полисым сызэрежэщтым ибагьэ сшІэрэп, — къытиlуагъ зыныбжь нахь хэкlотэ-

Сыда адэ нахыжьэу стра-

ГО-р къыуащэнэу щыт, ау арэущтэу къызэрэхэкІырэр макІэ.

ТыздэгушыІэгьэ кІалэхэм ацІэ къетымыІонэу къытэлъэІугьэх — «...къыжъугурэІоба, страховкэм ипіалъэ зикіыкіэ, джыри тяолІэщт... Ау ежьхэм язекІуакІи тэрэзэп».

Машинэ псынкіэхэм арысхэми, цІыфхэр зезыщэрэ водительхэми зафэдгъэзагъ. Зы нэбгыри страховкэм ишІын псынкlагьоу къытиlуагъэп. Страхэм Іофым зырагъэукіыхьэ, ушъхьагъухэр къагъотых, дысэу къыбдэгущыІэх, упчІэу афэбгъэуцурэм иджэуап къыуатыжьырэп.

— Компание пэпчъ къэбар зэфэшъхьафхэм уахагъэдаю. къытиЈуагъ полисым икъыдэхын ыуж ит водителэу къытфытеуагъэм. — Зым бланкхэр ыухыгъэх (сыда игъом ахэр зык Іызэрамыгъэгъотыхэрэр?). адрэми полисхэр и эхэп, зя эховательхэм зызкlафэмыгъэзагьэр, нахь псынкІзу къыуатыжыныты эба? — теупчыты ащ.

— Полисым иуахътэ имыкІызэ зафэбгъазэмэ, Тхьэм псауныгьэ къытет зэкІэми, неущи, тхьамафэкІи, мазэкІи къыпщышІыщтыр пшІэрэп. Тэ гьогум тытет зэпыт, чыжьэу ты Іук І эу мэхъу. Е цІыфыр къэсымаджэшъ, сымэджэщым чІэфэ, е ошІэ-дэмышІэу гьогум иавтомобиль щэкъутэ. Арышъ, пэшІорыгъэшъэу зябгъэтхыгъэми, страховой компанием укъемык Іол Іэшъоу къыхэкІы. Сыда нахьыжьэу ОСАГО-р къызкІэпщэфыщтыри? Игъом, ежь зыфаер компанием къыримыгъэкІэу, къытащэмэ, тэрык*l*э гупсэф.

— Шъыпкъэр пшІэнэу уфаемэ. зы уасэм ычІыпІэ тіу зэрэуагъэтырэр ары анахь гукъаор, — къы орэм къыгъэплъэу къытиІуагъ кІэлэ псынкІэм. — ЗыкъыпшІуагъанэ, ОСАГО-ми,

«ЦІыфхэм икъоу яфитыныгъэхэр зэрамышІэхэрэм изэрар зэкіэми апэу къызэкіыхэрэр ежьхэр ары. ОСАГО-р — товар. Тучаным узыкіокіз узфэе товарыр ары къэпщэфырэр, узыфэмыер тучантесым къыуищэн фитэп. Джащ фэд страховкэри. Егъэзыгъэкіэ ятіонэрэ страховкэр къарамыщэзэ зыкъытфагъазэмэ цІыфхэмкІэ нахьышІу».

лис къыхэзыхырэр тэры. Водительхэм ахъщэшхо къалэжьырэп, ОСАГО-р къызкІыхахырэри ыуасэ зэрэнахь макІэр ары.

Специалистхэм къаІорэр

Роспотребнадзорым АР-мкІэ и ГъэоІорышІапІэ шэфакІохэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгьэнхэмкІэ иотдел ипашэу Къэрдэнэ Рэщыдэ къызэриІорэмкІэ, машинэ псынкІэ зиІэ цІыфхэр арых нахыыбэу закъыфэзыгъазэхэрэр. «ЦІыфыр фэмыемэ, егъэзыгъэкІэ ипсауныгъи, имылъкуи, нэмыкІи страховать ебгъэшІынэу щытэп — ахэр яшюигьоныгьэкlэ страхованием хэхьэх. Арышъ, тэ ІэпыІэгъу тызыфэхъухэрэр ОСАГО-м нэмыкіэу япсауныгьэ шъхьафэу страховать зэрагъэшІыгьэхэр ары. Ахэм страховой полисхэр къаратыгъахэхэми, гъогум хъугъэ-шІагъэ горэ щамышІыгъэмэ, страховкэр зэпагъэужьын фитых, ащкІэ тишІуагъэ ятэгъэкІы.

ЦІыфхэм икъоу яфитыныгъэхэр зэрамыш Іэхэрэм изэрар зэкІэми апэу къызэкІыхэрэр ежьхэр ары. ОСАГО-р — товар. Тучаным узыкіокіэ узфэе товарыр ары къэпщэфычіэр Гупчэ банкым икъута-

СТРАХОВОЙ ПОЛИС *** В В В ООООООООО

ащ фэдэу зекІонхэу? Мы уп-

«Страховой компаниехэм категориеу «Д»-р зиІэ транспортым пае ОСАГО къыуамыщэн фитхэп. Страховкэ къызфамышіыгъэ водительхэм тхьаусыхэ тхылъ аlыгъэу тэ зыкъытфагъазэмэ, тишlуагъэ ядгъэкіыщт. Тхылъхэм зэкіэми тахэплъэ ыкіи зэхэ-

мэу Мыекъуапэ дэтым ипащэ игуадзэу Сергей Самойленкэм фэдгъэзагъ.

тэфых».

— Страховой компаниехэм категориеу «Д»-р зи в транспортым пае ОСАГО къыуамыщэн фитхэп. Страховкэ къызфамышІыгъэ водительхэм тхьаусыхэ тхыль аІыгьэу тэ зыкъытфагъазэмэ, тишІуагъэ ядгъэкІышт. Тхылъхэм зэкІэми тахэплъэ ыкІи зэхэтэфых.

Гупчэ банкым нэмыкІэу водительхэм УрысыемкІэ автостраховательхэм я Союзи сыд фэдэрэ ІофыгъокІи зыфагъазэмэ, ІэпыІэгъу къафэхъущт. Ащ пае телефонэу 8-800-200-22-75-м ыпкІэ хэмыльэу утеон пльэкІыщт.

Джащ фэдэу УрысыемкІэ автостраховательхэм ясайт хэбзэнчъэу къызыдэзекІогъэ водительхэр ихьэхэмэ, ящыкІэгъэ ыкІи зишІуагъэ къякІыщт къэбархэр къырагъотэщтых.

Рулым кІэрыс пстэуми ашІэн

Предпринимательхэу категориеу «Д»-р зиіэхэмкіэ ОСАГО-м икъыдэхын нахь къиныжь. Мыхэм страховкиту ашіыгъэми, страховой полисыр къаратырэп. Роспотребнадзорым зыфагъэзагъэми, ишІуагъэ къаригъэкІын ылъэкІырэп.

рэр, узыфэмыер тучантесым къыуищэн фитэп. Джащ фэд страховкэри. Егъэзыгъэк Іэ ят Іонэрэ страховкэр къарамыщэзэ зыкъытфагъазэмэ цІыфхэмкІэ нахьышІу.

Предпринимательхэу категориеу «Д»-р зиlэхэмкlэ ОСА-ГО-м икъыдэхын нахь къиныжь. Мыхэм страховкиту ашыгьэми, страховой полисыр къаратырэп. Роспотребнадзорым зыфагьэзагьэми, ишІуагьэ къаригъэкІын ылъэкІырэп. Мыхэм зызфагьэзэн фаер Урысые Федерацием и Гупчэ банк (Центробанк) е прокуратурэр ары. Центробанкым икъутамэ Мыекъуапэ дэт, Лъэпкъ банкым хэт.

Категориеу «Д»-м автобусхэмкіэ ыкіи маршруткэхэмкіэ цІыфхэр зепщэнхэу фитыныгъэ къыуеты, ау страховкэ уимыІэу Іоф пшІэн уфитэп. Ары шъхьаем, адрэ водительхэм ялыягьэу, мыхэм страховой компаниехэм ОСАГО-р къаращэрэп. «Тыфитэп», «къыпфэтшІышъуштэп», «яттырэп» — джары къараІохэрэр.

Фитыха страхкомпаниехэр

фае страховой компаниехэу ОСАГО-р къыозыщэхэрэм яюфшІэн апэ зезыгъакІощтыгъэхэм Урысые Федерацием и Правительствэ, финансхэмкІэ и Министерствэ ыкІи Урысыем и Банк зэрахахьэштыгъэхэр. ИкІыгъэ илъэсым къыщегъэжьагъэу а пшъэрылъыр Гупчэ банкым рапхыжьыгъ.

Страховой компаниехэм къашъхьащытыр ыкІи зэзыпхыхэрэр Урысыем иавтостра-

ховательхэм я Союз. Ащ ифонд ахъщэ гъэтІылъыгъэу, зыщыфаем къыштэнышъ. агъэфедэнэу сомэ миллиард пчъагъэ илъ. Ахъщэм хэхъо зэпыт, федэ къэзымыхьырэ компаниехэр зэфашІыжьых, Іоф арагъашІэрэп.

ОСАГО-м екіоліакіэхэр ишыкІагъэх

Страховой компаниехэу Мыекъуапэ къыщы-

Мы Іофым къэралыгьом ипащэхэри ымыгъэгумэк ыхэу щытэп, ОСАГО-м къыпыкІырэ Іофыгьохэр депутатхэми къа этых. Мыгъэ, бэдзэогъу мазэм, В. Путинри а Іофым хэплъагъ. ХэкІыпІэхэм алъыхъунхэу афигьэпытэгьагь. ОСАГО-м икъэщэфын нэбгырэ пэпчъ зэрэфаеу зэхэщагъэу щымытыми, зэкІэри зыгъэрэзэн компенсациехэр къаратыжьыхэу рагъэжьэщт. Урысыем иавтостраховательхэм я Совет справочникыкІэ къыдигъэкІыгъ. Ащ машинэу фыкъуагъэм игъэцэкІэжьын пэlухьащт ахъщэр къызэрэплъытэщт шІыкІэр къыдэхьагъ. Страховкэр зыфэдизыщтыр компаниехэм зэрэфаехэу къалъытэ. Ахъщэр зыфэдизыщтыр къэзыгъэлъэгъорэ кооффициентыр, автомобилым изытет, ыныбжь зэблахъухэу, автомобилыр зием компенсациеу къыратыжьырэм къыщагъакІэу бэрэ

Специалистхэм къызэраІорэмкІэ, джы ОСАГО-мкІэ къыуатыжьырэ ахъщэм къыхэхъощт. СправочникыкІэм къызэрэщиюрэмкіэ, машинэу къутагъэм ешІылІэгъэн фэе Іофыгъо пстэумэ ауасэ джы къалъытэзэ ашІыщт. ГущыІэм пае, машинэм ыбгъукІэ къеутэкІыгьэхэмэ, ащ краскэу щыпфэжьыщтым ыуас къалъытэщтыгъэр. Джы а чІыпІэр зэрэбгьэкъэбзэжьыщтым, зэрэуузэнкІыжьыщтым ыкІи зэрэбгьэлэжьыщтым атефэщтыр зэкІэ къызэхалъытэхэу рагъэжьэщт.

СправочникыкІэр тыгъэгъазэм къыщегъэжьагъэу агъэфедэнэу щыт.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

федрэ ипащэу Дзыбэ Саидэ.

Обществэм зэрэхахьоу, зызэри-

Іэтырэм готэу, судебнэ систе-

мэми зэхъокІыныгъэхэр зэрэ-

фэхъухэрэр къыlуагъ. «Шъып-

къэ, нэмык Іофыгъуабэм зыкІэ

афэдэу, суд системэми хэукъо-

ныгъэхэри, щыкlагъэхэри иlэхэу къыхэкlыгъ, ау ащ къикlырэп

ар зэкіэ пкіэ зимыіэу плъы-

тэныр», — къыІуагъ ащ. ЫкІи

джырэ мафэхэм судхэм язы-

тет утегущыІэ зыхъукІэ, ахэм

алъапсэр 1864-рэ илъэсым суд

реформэу Урысыем щаштэгъа-

гъэр, ащ илъэси 150-рэ гъо-

щыкІогъэ Лъэпкъ тхылъеджа-

КЪЭБАР-ПРАВОВОЙ СЫХЬАТ

Зигъо ІофыгъомкІэ тарихъ сыхьатым Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министерствэ иотдел ипащэу Лиана Баяновар, Лъэпкъ тхылъеджапІэм ипащэу Къыкъ Беллэ, АР-м и Конституционнэ Суд иаппарат хэтхэр, Адыгэ къэралыгъо университетым июридическэ факультет истудентхэр, АКъУ-м хэт гуманитарнэ-техническэ колледжым икІэлэегъаджэхэрыкІи иеджакІохэр хэлэжьагъэх.

Іофтхьабзэр зэрищагь Льэпкь тхыльеджапІэм правовой информациемкІэ и Гупчэ ибиблиограф шъхьаІэу Емыж Аминэт.

Зэхахьэм пэублэ гущы Іэр къыщишІыгъ АР-м и Конституционнэ Суд и Тхьаматэу ЛІыхьэтыкъо Аскэр Къэсэй ыкъом, Урысыем итарихъ нэкІубгъохэмкІэ анахь нэм къыкІидзэхэу, мэхьанэ зиІагъэхэу я XIX-рэ ліэшіэгъум ия 60-рэ илъэсхэм апхыращыгьэ реформехер зэрэщытыгь эхэр, ахэм щыІэкІэ-псэукІэм имызакъоу, а ліэшіэгъумкіэ мэхьанэшхо зэряІагьэр къыІуагь. А уахътэм рекІокІыгъэ реформэхэм анахь шъхьајзу ахэтыгъэр ыкји къахэщыгъэр суд реформэу 1864-рэ илъэсым щыІагьэр арэу зэрэщытыр кІигъэтхъыгъ. Я XIX-рэ ліэшіэгъум иятіонэрэ ныкъо гъэпсыкіэ-шіыкіакіэхэр щыпхырыщыгъэнхэм иамал кІуачІэу мы реформэр зэрэхъугъэр Ліыхьэтыкъом къыіуагъ. Суд реформэр зэфэдэкІэ щы-Іэныгъэм ылъэныкъо пстэумэ зэранэсыщтыгъэм ащ имэхьанэ

хьыкум реформэр

Шэкlогъум и 27-м, 2014-рэ ильэсым Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Судрэ АР-м и Льэпкь тхыльеджапlэрэ зэдагьэхьазырыгьэ Іофтхьабзэу «150 лет судебной реформе России: история и современность» зыфиlорэр щыlагъ.

тет гъэпытэгъэныр ары. Ащ фэдэ Іофшіакіэм 1864-рэ илъэсым аштэгъэ судебнэ реформэр къызэрэкіэкіуагъэр ыкіи Урысыер правовой къэралыгъо хъунымкіэ лъэшэу ишіуагъэ къэкіуагъэу зэрэщытыр игущыіэ шыхигъэунэфыкіыгъ. Набагъ тхылъеджапіэм иинформационнэ-библиографическэ

Обществэм, урыс народым къарыкlощтым ыгъэгумэкlхэу, цlыфхэм яправовой культурэ къэlэтыгъэным яшъыпкъэ рахьылlэу урыс тхакlохэу Афа-

Джырэ мафэхэм судхэм язытет утегущыіэ зыхъукіэ, ахэм алъапсэр 1864-рэ илъэсым суд реформэу Урысыем щаштэгъагъэр, ащ илъэси 150-рэ гъогур къекіуфэ шіыкіи, гупшысакіи, хэкіыпіэ зэфэшъхьафыби зэригъотыгъэр, правовой къэралыгъор ыухъумэу кіуачіэ зэришіыгъэр къыдэпльытэн фае.

къызэриІэтыщтыгъэр, суд системэр зэрифэшъуашэм тетэу, ІэкІэлъ хъугъэ къулайныгъэр гъэфедагъэу (бай е тхьамыкІэм емылъытыгъэу), цІыфым ифитыныгъэ шъыпкъагъэ хэлъэу, ыпэрэхэм анахьэу, къэухъумэгъэным ар тегъэпсыхьэгъагъ. Бэ зэхъокІыныгъэу фэхъугъэр, ау зэкІэ зыфакІощтыгъэр Законым (Унашъом) ыкІуачІэ хэгъэхъогъэныр, ащ иавтори-

насий Фет, Николай Лесковыр, нэмыкІхэри мы реформэхэр пхырыщыгъэнхэм, а системэр лъапсэ иІзу шІыгъэным зэрэдэлэжьагъэхэр Аскэр къы-Іуагъ.

Іофтхьабзэм итемэ шъхьаlэкіэ гущыіэхэр ыкіи къиіотыкіынхэр ащ къыкіэлъыкіуагъэх. Лъэпкъ тхылъеджапіэм иіофышіэ шъхьаlэу Емыж Аминэт докладэу «Судебная реформа

мирования национальной судебной системы» зыфиlорэр къышІыгъ. Адыгеим суд реформэхэу щыкІуагъэхэр, ахэм охътэ зэпхыныгъэхэу яІэхэр къы-Іотагъ тхылъеджапІэм иинформационнэ-библиографическэ отдел ипащэу Юлия Сосковам. Лъэпкъым ижъыкІэ къыщегъэжьагъэу хьыкум зэриlагъэр, адыгэ цІыфыгъэ хабзэр къыгъэгъунэу, шъхьэкІэфэ-лъытэныгъэ зыфашІырэ нахьыжъ губзыгъэхэр хэлажьэхэу ар зэрэгьэпсыгъагъэр къыІотагъ. «ЛъышІэжьыр» зыщыщыр, мысэр былымкІэ зэрагъэпщынэщтыгъэр щысэхэмкІэ къыушыхьатыгъ. 1913-рэ илъэсым, Кубанскэ хэкур щыІэ зэхъум, суд Іофыгъохэм нахь зэгъэзэфэныгъэ ахэлъ зэрэхъугъэр къыхигъэ-

Адыгэ Республикэм конституционнэ судопроизводствэм льапсэ зэрэщидзыгъэр ыкlи зызэрэщиlэтырэр Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Суд исудьяу, АКъУ-м июридическэ факультет идеканэу Шъоджэ Азэмат къыlотагъ.

Юрист сэнэхьатым феджэ-

рэ ныбжьыкlэхэм бээ гурыlогьошlукlэ конституционнэ судопроизводствэр зыфэгьэзагьэр, зэрэгьэпсыгьэр, зыдэлажьэрэр, иунашьохэр зыфэдэхэр, ахэм щыlэкlэ-псэукlэм зэкlуныгъэзэгьэзэфагьэ къызэрэхалъхьэрэр, къэралыгьом илъ гъэпсыкlэм зэрэдырагьаштэрэр къыlотагьэх, Конституционнэ Судым ихэбзэгьэуцугьэхэр зэрэзэхэ-

гур къекlуфэ шlыкlи, гупшысакlи, хэкlыпlэ зэфэшъхьафыби зэригъотыгъэр, правовой къэралыгъор ыухъумэу кlуачlэ зэришlыгъэр кlигъэтхъыгъ.

Пофтхьабзэм хэлэжьагъэхэм ацlэкlэ информационнэ-тарихър, сыхьатым изэхэщэн ыкlи икъивотыкlын зыпшъэ ифагъэхэу АР-м и Конституционнэ Суди Тхьаматэ, иlофышlэхэм, АКъУ-м июридическэ факультет идекан, мы факультетым икамерр ипащэ, зэхахьэр зы-

Суд реформэр зэфэдэкіэ щыіэныгъэм ылъэныкъо пстэумэ зэранэсыщтыгъэм ащ имэхьанэ къызэриіэтыщтыгъэр, суд системэр зэрифэшъуашэм тетэу, іэкіэлъ хъугъэ къулайныгъэр гъэфедагъэу (бай е тхьамыкіэм емылъытыгъэу), ціыфым ифитыныгъэ шъыпкъагъэ хэлъэу, ыпэрэхэм анахьэу, къэухъумэгъэным ар тегъэпсыхьэгъагъ.

ушъхьафыкІыгъэхэр, ахэм гупшысэу алэжьырэр зынэсырэр къафызэхифыгъ. Судхэр зэрагъэнэфэрэ шІыкІэм, Тхьамэтэ-— Конституционнэ Судым иер зэрэхадзырэм, ащ республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр зэрэфэгьэзагьэм, хадзыщтым ыцІэ къызэрэщыраІорэм ыкІи зэрэщызэдаштэрэм ягугъу къышІыгъ. ІэнатІэр зыгъэцэкІэн зылъэкІыщтыр илъэс 25-м къыщегъэжьагъэу, апшъэрэ юридическэ гъэсэныгъэ зэригьэгьотыгьэу, мы ІофымкІэ илъэситф юрист стаж иІэу зэрэщытын фаем анаІэ тыраригъэдзагъ.

Урысыем ииджырэ судебнэ гъэпсык рээ 1864-рэ илъэсым исуд реформэрэ янэшэнэ шъхьа рээээрээрээрэхэм къытегущы гъ АКъУ-м июридическэ факультет конституционнэ ык и административнэ правэмк ракультет конституционнэ ык и административнэ правэмк ракультет конституционнэ ык и административнэ правэмк ракультет конституционнэ ык и административно правэмк ракультет конституционнэ и кана и кана и правъз кана и правъз

піэм ипащэ ыкіи иіофышіэхэм тарихъ сыхьатыр гъэшіэгьонэу зэрэгъэпсыгъагъэмкіэ, темэ инэу «150 лет судебной реформе России: история и современность» зыфиіорэр къызэрэзіуахыгъэмкіэ, ныбжыкіэхэм яшіэныгъэ зэрэхагъэхьуагъэмкіэ «тхьашъуегъэпсэу» ариіуагъ АР-м культурэмкіэ и Министерствэ иотдел ипащэу Лиана Баяновам.

Къэгъэлъэгъонхэу: «150 лет судебной реформе России: история и современность», «Официальные издания Конституционного Суда Республики Адыгея» зыфиюхэрэм юфтхьабээр къагъэиныгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтыр Іофтхьабзэм авторым къыщытырихыгъ.

УНЭ-КОММУНАЛЬНЭ ХЪЫЗМЭТЫМ ЕПХЫГЪЭ КЪИНЫГЪОХЭР

Гъэlорышlэкlо компанием **ишlоигъоныгъэ дырагъэштагъэп**

гьэхэм кьатыхэрэм оэрэ ахэ тэлъагьо унэ-коммунальнэ хъызмэтым ехьылІэгьэ къиныгьуабэмэ ренэу тазэрарихьылІэрэр ыкІи гьэІорышІэкІо компание--есписефт дехеlшьф-оlефит уех цакіэхэрэм яюфшіакіэ уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр. Ежьхэм къаугупшысыгъэ шІыкІэхэм атегъэпсыкІыгъэу уасэхэр нахьыбэу зэрэтагьэтыщтым льэхъух, тыгу ымыштэрэ нэмык зекІуакІэхэр зэрахьэх. Бэ джащ фэдэу зигугъу къэпшІын плъэкІыщтыр. ЩысэхэмкІэ чыжьэу тымыкІоным фэшІ Мыекъуапэ дэт ГъэІорышІэкІо компаниеу N 1-м игугъу къэтшІын. Ащ епхыгь квартирабэу зэхэт унэу сэ сшъхьэкІэ сызыщыпсэурэр. Тырагъэзэгъы ашІоигъоу ащ ипащэхэм джырэблагьэ къытлъагъэІэсыгъэ къэбарыр зыфэгъэ-

джэхэрэ статьям тегьэпсыкіыгьэу ттырэ уасэр къэlэтыгьэныр ыкІи ащкІэ зэІуигъэкІэщт ахъщэмкІэ унэм иІэ чІэхьапІэхэр капитальнэу гъэцэкІэжьыгъэнхэр ары. Джырэ нэскіэ а статьямкіэ тарифыр унэм изы квадратнэ метрэ тельытагьэу сомэ 14-рэ чапыч 32-м шІокІыщтыгьэп. Джы ар сомэ 16-м нэсэу къэlэтыгъэным тезэгьыныр арыгьэ япредложение зыфэгъэхьыгъагъэр. ЗэІукІэу цІыфхэм зэхащагьэм зэкІэми къыщаІуагъ: унэр капитальнэу гъэцэкІэжьыгъэным фэшІ республикэ фондэу зэхащагьэм мазэ къэс ахъщэ ратымэ, сыда гъэІорышІэкІо компанием еттырэм джыри зыкІыхэдгъэхъон фаер? Унашъоу ашІыгьэм ратхагь тарифыр къэ-Іэтыгьэным зэрэдырамыгьаштэрэр. Джащ фэдэу а компани-

жыгьагьэр фэlо-фашlэхэкlэ заджэхэрэ статьям тегьэпсыкlыгым ехьылlэгьэ къиныгъуана ренэу тазэрарихылlэрэр и гъэlорышlэкlо компаниетифэlо-фашlэхэр тфэзыгъэгэнэнэ зэрэщымытыр. Ежьи къаугупшысыгъэ шlыкlэхэм гъэнсыкlыгъэну уасэхэр нагъэнсыкlыгъэн фэlо-фашlэхэкlэ заджэхэрэ статьям тегьэпсыкlыгъэу ттырэ уасэх кыр кыр уасэр къэlэтыгъэныр онрэ ныкъорэ зэхатлъхьэмэ, тиунашъхъэ капитальну тфигъэцэкlэхылгъэнхэр капитальну тфигъэцэкlэхылгъэныр онрэ ныкъорэ зэхатлъхьэмэ, тиунашъхъэ капитальну тфигъэнари пхырагъэкlыгъагъ омэ ингры сомэ 14-рэ чапыч 32-м шlокlыщтыгъэп. Джы ар сомэ 16-м нэсэу къэlэтыгъэн

Джы гъэlорышlэкlо компаниехэм яхьылlагъэу гущыlэухыгъэ заулэ къыхэдгъэхъожьын.

Интернетым къитхыгъэ къэбарым къызэриІорэмкІэ, Къэралыгъо Думэм ыштагъ Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Унэ кодексым» зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІорэр. Ащ тегъэпсыкІыгъэу муниципальнэ образованиехэм ащызэхэщэгъэ гъэІорышІэкІо компаниехэм лицензированиер ащы

кІонэу шыт. «Российскэ гъэзетым» щызэхащэгьэгьэ деловой пчэдыжьышхэм хэлажьэзэ, Урысые Федерацием псэолъэшІынымкІэ ыкІи унэ-коммунальнэ хъызмэтымкІэ иминистрэу Михаил Мень къызэријуагъэмкіэ. 2014-рэ илъэсым ишэкІогъу къыщыублагъзу 2015-рэ илъэсым ижъоныгъуакІэ нэсыфэкІэ лицензированиер хэгъэгум щык ющт. Енэгуягьо ащ ыуж гьэІорышІэкІо компаниехэм япроценти 7-м къыщыублагьэу 10-м нэсэу зэхагьэкІыжьынхэ фаеу хъункІэ. ЗэхагъэкІыжьынэу хъущтхэм ахэфэщтых гьогогьу заулэ тхьаусыхэхэр зыфатхыгъэхэ гъэ-ІорышІэкІо компаниехэр. Ахэм ачіыпіэкіэ а бэдзэршіыпіэм компаниякІэхэр е унэе предпринимательхэр къиуцощтых. Арышъ, пшІэхэнэп ащ ыуж коммунальнэ хъызмэтым епхыгъэ тхьаусыхэхэу цІыфхэр непэ зэрихьылІэхэрэр нахь макІэ хъунхэкІи.

Къэралыгьо Думэм унэ политикэмкІэ ыкІи унэ-коммунальнэ хъызмэтымкlэ икомитет итхьаматэу Галина Хованскаям къызэриlуагъэмкlэ, 2015-рэ илъэсым ижъоныгъуакlэ и 1-м ехъулlэу шъолъыр пстэуми лицензие lофыр ащаухын амылъэкlынкlи мэхъу. Арышъ, енэгуягъо пlалъэр 2015-рэ илъэсым иlоныгъо и 1-м нэсэу лъызыгъэкlотэрэ унашъо аштэн фаеу хъункlэ.

Адыгэ Республикэм иунэ инспекцие ипащэу ЖакІэмыкъо Саидэ къызэрэтиІуагъэмкІэ, лицензие язытыщт комиссием зэхэщакізу иіэщтыр ыкіи ащ хагъэхьащтхэр агъэхьазырыгь. Комиссием нэбгыри 9 хэтыщт. Мэфэ благъэхэм а документыр заухэскіэ, комиссием Іофшіэныр ригъэжьэщт. Нэужым нафэ къэхъущтых лицензие зэратыгъэхэ ыкІи зэрамытыгьэхэ гьэІорышІэкІо компаниехэр. Непэ ехъулізу зэрэщытымкіз, унэ-коммунальнэ хъызмэтым Іоф щызышІэрэ гъэІорышІэкІо компание 23-рэ Адыгеим ит. Ахэм ащыщхэу 10-м Мыекъуапэ Іоф щашІэ.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

О ТХЫЛЪЫМ ИЛЪЭТЕГЪЭУЦУ

Анцокъо Хьаджыбэч

гупшысэкІо акъылышІуагъ

Иадыгэ лъэпкъ иакъыли, иамали, игупшыси сыдигъуи фэгъэзэпагъэу, зэкіэ ищыіэныгъэ лъэпкъым тыригуащэу, зышъхьамысыжь-псэемыблэжьэу щыІэр мыбэми, ахэм яІофшіагъэкіэ гушъхьэлэжьыгъэшхоу зэіуагъакІэрэм тегъэбаи. Джа зырыз гупшысэкІо-акъылышІо дэдэхэм ащыщыгъ Анцокъо Хьаджыбэч ыкІи игупшыси, игущыІи иадыгэ лъэпкъ фэгъэзэгъагъэх, фигъэшъошагъэх.

2014-р — культурэм и Ильэс. Ти Адыгэ Республики тарихъ хъугъэ-шІэгъэ инхэр къыщызэкІэлъэкІох. Ахэм зэу ащыщ гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КІэращэм ыцІэкІэ щытыр загъэпсыгъэр илъэс 85-рэ зэрэхъугъэр. Мэхьанэ зиІэ мэфэкІымкІэ программэм къыдыхэлъытагъэу, шэкІогъу мазэм Мыекъуапи, республикэм ирайон зэфэшъхьафхэми лъэпкъым игушъхьэбаиныгъэ хахъо фэзышІыгъэхэм ацІэ къыщыраІо, ахэм яшІушІагьэ агу къагьэкІыжьэу институтым иІофышІэхэм Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэхашэх.

ШІэныгъэзехьэу, адыгэ алфавитым изы апэрэ шъуашэ изэхэгъэуцуакІоу, усэкІо-гупшысакіоу, гущыіэжъ угъоякіоу, ТхьэшІошъхъуныгьэ ин зиІагьэу, Іэзэшхощтыгьэу Анцокъо Хьаджыбэч фэгъэхьыгъэ тхылъыр ежь ыціэкіэ къызэрэдэкіыгъэр мэфэкі хъугъэ-шіагъэу къысщэхъу. Тхылъэу «Анцокъо Хьа**джыбэч**» зыфиlорэр гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КІэращэм ыцІэ зыхьырэм иученэ Совет игьоу ылъэгьуи, къыдагьэкІыгь. Ар зэзгьэзэфагьэр, зэхэзгьэуцуагьэр шІэныгьэлэжьэу Анцокъо Сурэт.

ШэкІогъу мазэм гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтым къыщызэкІэлъыкІогъэ Іофтхьабзэхэм зэу ашышыгъ мы тхылъымкІэ лъэтегьэуцор. Тхылъ мэфэкІым хэлэжьагьэх ежь институтым иІофышІэхэр, АКъУ-м адыгэ филологиемрэ культурэмрэкІэ ифакультет икІэлэегьаджэхэмрэ истудентхэмрэ, шІэныгъэхэм зыщахагъэхъорэ республикэ институтым, АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапіэ яіофышіэхэр, Анцокъо Хьаджыбэч иунагъо текІыгъэхэр, Теуцожь районым къикІыгъэ икъоджэгъухэр, журналистхэр.

Лъэтегь эуцом къырагь эблэгъагъ ыкІи игуапэу хэлэжьагъ Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэ игуадзэу Къэрэтэбэнэ Махьмудэ.

МэфэкІ зэхахьэр къызэlуихыгъ ыкІи зэрищагъ гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КІэращэм ыцІэкІэ щытым идиректорэу Бырсыр Батырбый. Анцокъо Сурэт зэхигъэуцогъэ тхылъэу зытегущы јештхер мехьанешхо зиІэ ІофшІагъэу зэрэщытыр кІигъэтхъыгъ.

Джынэс зэхэубытагъэу Анцокъо Хьаджыбэч фэгъэхьыгъэ тхыгъэ ин зэрэщымы агъэр Батырбый къыІуагъ. ИІахьыл гупсэхэм, Хьаджыбэч дэгъоу зышІэщтыгьэхэм яхьатыркІэ материал угъоигъэ иныр ыкІи ар льапсэ зыфэхъугъэ тхылъэу

ясурэтхэм къагъэкІэрэкІагъ. Илъэпкъ пае зышъхьамысыжьэу

лъэныкъуабэкІэ лэжьэгъэ Анцокъо Хьаджыбэч ыцІэ къепіоныр, ишіу зэлъябгъэшіэныр епэсыгь. «Анцокъо Хьаджыбэч» зыфијоу институтым къыдигъэкІыгьэу Сурэт зэхигьэуцуагьэм

иным бзэшІэныгъэ-

лэжьхэу ХьатІэнэ Аб-

дул, ЗекІогъу Уцу-

жьыкъо, Тхьаркъохъо

Юныс яеплъыкІэ-

шlошlхэу къыраlо-

лІагъэхэр къызэрэщы-

тыгъэхэр къыІотагъ.

Илъэс 40-м Хьаджыбэч

Іоф зыдишІэгъэ ал-

фавитыр, щыкІагьэ го-

рэхэр иlагъэми, шlэ-

ныгъэ лэжьыгъэшхоу

Тхылъыр Хьаджыбэч иуна-

гьо щыщхэм ыкІи иІахьылхэм

фыкІыгъ.

Ятэжъ ищыІэныгъэ ыкіи игупшысэ гъогу рыплъэжьызэ, Хъанэкъо МэлэІычэт Хьаджыбэч ціыф гушхо гукъабзэу, лыуз-гууз ин илъэпкъ фыријэу, адыгэхэр еджэгьэ-гъэсагъэ хъунхэм кіэхьопсэу, мышіэныгъэр гъэкіодыгъэн зэрэфаер зэхишіэу ышъхьэкіэ зэрэлэжьагьэр къыіуагь.

непэ зытегущыІэхэрэр къызэрэдэкІыгьэр хъугьэ-шІэгьэ дахэу

Лъэтегъэуцом пэублэ гущы-Іэр къыщишІыгъ тхылъым Іоф дэзышІагьэу, ар зэхэзгьэуцуагъэу, институтым ишІэныгъэлэжьэу Анцокъо Сурэт. Ащ пстэуми апэу мэфэкІым Хьаджыбэч игупсэ цІыфхэу ыкъоу Нухьэ ыкъоу Мосэ, ыпхъум ыпхъоу Хъанэкъо Мэлэіычэт, ыпхъум ыпхъу ипшъашъэу, педагогическэ шІэныгъэхэмкІэ кандидатэу Хьакъунэ Мирэ зэрэхэлажьэхэрэр къы-Іуагъ. Анцокъо Хьаджыбэч итхылъ икъыдэгъэкІын зыфигъэзэнэу зэрэхъугъэр, мы гухэлъым къыфэзыгъэущыгъэр, я ыл естениш мустениен еq-XIX Іуш шІэныгъэзехьэм ищыІакІэ ыкІи итворчествэ къијотыкіыгъэнхэмкІэ Іофыбэу ыпэ къикІыгъэр, ахэм язэшІохын Хьаджыбэч иунагъо щыщхэу непэ мы зэхахьэм къэкІуагъэхэр яшъыпкъэу къызэрэхэлэжьагъэхэр къыІотагъ. Джащ фэдэу архив ыкІи музей угъоигъэу щыІэхэр зэригъэфедагъэхэр, тхылъыр зэрэзэхэтыр, шъхьэхэмкІэ зэрэзэтеутыгъэр, ахэм Хьаджыбэч ищыІэныгъэ гьогу ыкІи игушъхьэлэжьыгьэитхыгъэхэм узэрэфагъэнэlyасэрэр, цІыф еджэгъэ-гъэсагъэхэм, шІэныгъэлэжьхэм Хьаджыбэч къыраюлагьэхэм ащыщхэр къызэрэщытыгъэхэм анаlэ тыраригъэдзагъ. Анцокъо Хьаджыбэч араб графикэм илъэу зэхигъэуцогъэгъэ алфавитэу хьарыф 66-рэ хъущтыгъэр къызэрэдэхьагъэр, ащкІэ тхыгъэ

а мурадыр зэшІуехы. Хьаджыбэч игушъхьэкІэн зэрэтилъапІэм ишыхьатэу, икъуаджэу Аскъэлае дэт гурыт еджапІэм мыжъобгъу къыщызэІухыгъэныр игъоу ылъэгъугъ Сурэт ыкІи къыдырагъэштэнэу мэфэкіым къекіоліагъэхэм закъыфигъэзагъ.

ЛІы Іуш губзыгъэу, зиадыгэ льэпкъ гъунэнчьэу зильэпІэгьэ Анцокъо Хьаджыбэч фэгъэхьыгьэ гущыІэ фабэхэр, тхылъымкІэ яшІошІхэр кІэкІэу къыра-ІотыкІыгъэх шІэныгъэлэжьхэу Шъхьэлэхъо Абу, Гъыщ Нухьэ, бзэшіэныгьэм иотдел июфыші у Хьасэнэ Къутас, медицинэ шІэныгъэхэмкІэ кандидатэу Хьатам Нэдждэт, филологие шІэныгъэхэмкІэ кандидатэу Къуекъо Асфар, къуаджэу Пэнэхэс щыщ краеведэу **Чэмышъо Аюбэ**, нэмыкІхэми.

Лъэтегъэуцом Анцокъо Хьаджыбэч икъэхъукІэ, иунагъо, ышъхьэ къырыкІуагьэм, гупшысэкІо емызэщыжьэу, лэжьэкІошхоу, зэчыибэ зэрэхэлъыгъэм, охътэ гумэкІыгьохэм яхьылІэгьэ псэлъэ игъэкІотыгъэхэр къыщашІыгъэх Хьаджыбэч ыпхъу нахьыжъ Гощэфыжь ыпхъоу Хъанэкъо МэлэІычэт ыкІи ыпхъу Къадырхъан ыпхъум ыпхъоу Хьакъунэ Мирэ.

Ятэжъ ищыІэныгъэ ыкІи игупшысэ гьогу рыплъэжьызэ, Хъанэкъо МэлэІычэт Хьаджыбэч цІыф гушхо гукъабзэу, лыузгууз ин илъэпкъ фыриlэу, адыгэхэр еджэгъэ-гъэсагъэ хъунхэм кІэхъопсэу, мышІэныгъэр гъэкІодыгъэн зэрэфаер зэхишІэу ышъхьэкІэ зэрэлэжьагъэр къы-

пшысэхэр — пшысэхэр, усэхэр, гущыІэжъхэр зэритхыщтыгъэхэм, цІыфхэм алфавитыр аригъашІэмэ шІоигъоу фэлъэкІырэр зэришІагъэм, диныр куоу зэхишізу ыкіи зэхифэу зэрилэжьыгъэм, цІыфхэмкІэ къогъанэ ныбжьи зэримыІагъэм, узыгьо зэфэшъхьафхэмкІэ зэрэlазэщтыгъэм, гъукlэ lэпэlасэу зэрэщытыгъэм, гурышэ чан гъэшІэгъон зэриІагъэм ягугъу къышІыгъ. Зыхэтыгъэ лІэшІэгъу чыжьэм бзый папкІэу зэрэщыблагьэр кІигьэтхьыгь. МэлэІычэт ятэжъ ыцІэ апэрэу Адыгэ научнэ-ушэтэкІо институтым иапэрэ шІэныгъэ сессие Аулъэ Малыч къызэрэщыриІогьагьэр, доклад «Анцокьо Хьаджыбэч ищыІэныгъ ыкІи итворчеств» ыloy къызэрэщишІыгъагъэр, ау мы сессиемкІэ материалхэр зэкІэ зэрэкІодыгъэхэр, архивым къызэрэхэмынагъэхэр къыІуагъ. Ащ уахътэ тешІи, Анцокъо Хьаджыбэч къызыхъугъэр илъэси 155-рэ зэхъум, 2001-рэ илъэсым научнэ-практическэ конференциеу фызэхащэгъагъэр дахэу зэрэкІуагъэр, шІуагъэ къызэритыгьэр агу къыгьэкІыжьыгь.

ехьылІэгъэ гущыІэ фабэ къышІыгъ Адыгэ къэралыгъо университетым илабораторие ишІэныгъэлэжьэу Хьакъунэ Мирэ. Хьаджыбэч гукІэгъушІэу, цІыфышІу гъэшІэгъонэу зэрэщытыгъэр иІэзэн Іоф шІыкІэкІэ къыриІотыкІыгъ. ЦІыфыбэм Хьаджыбэч ыкъоу алъытэщтыгьэ Лылыхъу, илъэси 8 нахь ымыныбжьэу, ты зимыІэ шъэожъыеу зянэ ліагъэм ичіыгу Іахь Хасэм щыІахынэу зырагъажьэм Хьаджыбэч зэрафимыдагъэр, кІэлэцІыкІум ыІапэ къыубыти, ежь сабыим ишІоигъоныгъи хэлъэу, иунэ къыщи, ибынхэм афэдэ къабзэу зэрадипІугъэр Мирэ къы-Іотагъ. Ау Лылыхъу сабыигъэми, ліыгу зиіэу зэрэщытыгъэр, лІыблэнэгъэ-гулъэшыгъэ зэрэхэлъыгъэр, мыхъун гущы-Іэхэу, кІэнэкІалъэ къашІэу къыраюхэрэм зэрэзэщачыщтыгъэр ыкІи ахэм зэрафимыгъэгъущтыгъэр къыІотагъ. Лылыхъу зэфагъэ, шъыпкъагъэ, къэрар хэлъэу зэрэщытыгьэр ыужыІом къэнэфагъ. Ау лъэхъаныр лъэшэу зэхэгъэкІухьэгъагъ. Лылыхъу ыпкъ къикІэу, ар мыбандитыгъэми, ащ фэдацІэр фагъэlуи, ыуж къызехьэхэм кlалэр хэхьажьи, къафэгъотыгъэп. Ащ ычІыпІэ Хьаджыбэч Краснодар хьапсым чагъэтысхьагъ Лылыхъу зыдэщыІэр ешіэу, къаримыіоу аіуи. Хьаджыбэч неущ фэдэм къычІэкІыжьынэу щытэу хьапсым ыпсэ щыхэкІыгь.

КъыдычІэсыгьэхэм къызэра-ІотэжьыгъэмкІэ, Хьаджыбэч ціыфышіу дэдагь, уз гори иіагьэп, тыси инэмазшыгьуи ышіи, къыдычІэсхэми псауныгъэкІэ. тхъагъокІэ къафэлъаІуи, гъолъыжьи лІагъэ. Къиныбэ къыпыкІыгъэми, Анцокъо Хьаджыбэч ихьадэ ежь зэрэшІоигъуагьэу Аскъэлае къащэжьи щагъэтІылъыжьыгъ.

МэфэкІ зэхахьэм къыщыгущыІагь Хьаджыбэч ыкъо Нухьэм ыкъоу Анцокъо Мосэ.

– Тятэжъ къыгъэшІагъэм адыгэ лъэпкъыр лъыкІотэным кІэхъопсыгъ, ары алфавитыр зэхигъэуцонри, ытхынри къызыхэкІыгъэр. Тхьэм къыхилъхьэгъэ зэчыибэр ыгъэфедэу фэлъэкІырэр ышІагь. Непэ мыщ фэдэу ыцІэ къызэрешъуІорэр,

Джынэс зэхэубытагъэу Анцокъо Хьаджыбэч фэгъэхьыгъэ тхыгъэ ин зэрэщымы агъэр Батырбый къыІуагъ. ИІахьыл гупсэхэм, Хьаджыбэч дэгъоу зыші эщтыгъ эхэм яхьатыркі э материал угъоигъ э иныр ыкіи ар лъапсэ зыфэхъугъэ тхылъэу непэ зытегущыі эхэрэр къызэрэдэкіыгъэр хъугъэ-шіэгъэ дахэу ылъытагъ.

Конференцием театроведзу, Адыгэ телевидением а уахътэм ижурналистыгъэу Шъхьэлэхъо Светэ ыгъэхьазыри тырахыгьэ фильмэу «Лъапсэ» зыфиlорэр къызэрэщагьэльэгьуагъэр, Хьаджыбэч лъэпкъым ицІыф инэу зэрэщытыгъэр къэзыушыхьатыгъэу ылъытагъ.

Лъэтегъэуцом хэлажьэхэрэр фильмэм зэ джыри рагъэплъыжьыгъэх.

НепэрэмкІэ, Адыгэ республикэ институтым Хьаджыбэч итхылъ къыдэкІыгъакІэ илъэтегъэуцо зэрэщыкІорэм, зэрэщытегущыІэхэрэм осэшхо зэрэритырэр, ятэжъэу Анцокъо Хьаджыбэч ишІу лъэпкъым зэригъэлъапІэрэм ишыхьатэу ылъэгъугъ.

Ятэжъ пІашъэу Хьаджыбэч

– къыІуагъ ащ, — тэ, илъфыгъэхэм къатекІыгъэхэмкІэ, лъэшэу гуапэ. Адыгэ республикэ институтэу тхылъыр къыдэзыгъэкІыгъэми, ащ зишІэныгъэ хэзылъхьэгъэ пстэуми, мы институтым ипащэу Бырсыр Батырбый, тхылъым изэхэгъэуцуакіоу Сурэт, зэкіэ хэлэжьагъэхэм тышъуфэраз, псауныгъэ дахэ Тхьэм къышъует!

Тхылъ лъэтегъэуцом хэлэжьагъэхэм игъоу алъэгъугъ льэпкъым къыхэкІыгьэ шІэныгъэзехьэу, гупшысакІоу, динлэжьэу, адыгэ алфавитым изэхэгъэуцуакІоу, я ХІХ-рэ ліэшіэгъум ицІыф губзыгъэу Анцокъо Хьаджыбэч ыцІэ Аскъэлэе гурыт еджапІэм фэусыгъэныр.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

(КъызыкІэльыкІорэр тыгъэгъазэм и 3-м къыдэкіыгъэ номерым ит).

ыщ нэмыкіэу ынатіэ М пкіэнтіэшхор къезыгъэх зэпытыщтыгъэр гущыІэ зыщыплІ ныІэп зэрэхъущтыгъэр: «ПО-ОЛК, ОРУДИЕ К БОЮ!» Урыс кlалэхэр къыдэхьащхыщтыгъэх шъхьае, сыдкІэ илажь ежь ыбзэ зыкъитІатэрэпышъ зыкъитІатэрэп. Хьау, апэрэ урыс гущыІэшхоу Мыхьамодэ ыгу зыгъэтхытхыгъагъэхэр мыхэр арыгъэхэп. «ВО — О — ОЗДУ — У — УХ!» «ВО — O — ОЗДУ — У — УХ!» арыгъэ, хьарыф зырызэу зыригъэшІэу, кІыхьэу зэпищызэ. Бырсырышхоу ытхьакІумэнэІус зэІичыщтыгъэ!

Ежь командирым, Гречкэм, Запсэкъом фэдэу ичин иныгъэп, капитаныгъ ныІэп. Ащ ыпэкІэ — яlaгьэр полковникыгь, джырэ фэдэу зэгорэм къызэк афэхэзэ фыкъуагъэу къаІотэжьыщтыгъ. Мыдрэр щэлэбэлэ теплъ, лъэпэлъагэу, шъхьацышхо телъ. Илъэс щэкІыр ыныбжьын. Ынэжгь зэхэгьэштэкъэогьэ зэпытыгъ шъхьаем, фэдэу гукІэгъушІылэу дунаим цІыф тетыгъэп. ШІэныгъэшхуи иІагъ, идзэзещакіэкіи, иунэшъо тынхэмкіи Іушыгь, ау ащ фэдэм зэрепэсыгъэу, Гречкэ командирыкІэм зыпари насып иІагъэп. Ыпэрэмэ афэдэу, полкэу ыІэ илъым зы чІыпІэ зыритІэни, ащ зыщигьэпытэни, етІанэ утынышхоу ыпэкІэ зидзыным иамал-Іэзэгъухэр ыІэ къифэщтыгъэхэп пыеу къакІорэр лъэшэу кІочІэшІуагъ. Тидзэхэр тІэкІу-тІэкІоу джаущтэу къызэкІигъэкІуатэхэмэ, къызэкІигъэкІуатэхэзэ, кіэн къадешіэрэм ехьщырэу, хьабыкъохъушхокІэ къашІуакІощтыгъэ.

Джырэблагъэ, пчыхьапэ горэм, мыщ ыпэрэ пытапІэр арыгъэ зытетыгъэхэр, «мессершмиттхэр» фыкlaey мыдрэхэми зэкlафэгъагъэх, тlуунайи мэшІошхокІэ агъэстыгъагъэх. ЗэпыупІзу моу окопым дэлъыхэзэ, Гречкэм, артполкым икомандир, Къолэс сержантыр, зигъэсэмэркъэузэ, мырэущтэу зыриушэтыгъагъ:

– Товарищ командир полка, мыщ ыпэрэ щэджэгьошхэгъум типолитрук къыІысхи, гъэзетэу сызэджэгъагъэм Гречкэ генерал горэ ислъэгьогьагь. Ар сыдэу шъо къышъуфыщыта? Шъуијахьылмэ сэјошъ ары...

Адрэм, ІущхыпцІыкІызэ, ишъыпкъэ дэдэу джэуап къытыжьыгъ:

– А, Андрей Антоновичыр ара зыфапІорэр? Ар сэ сиунэкъощба, товарищ Колосов, или как там тебя черкесы величают, Колес, — зыфэмыІажэу тІэкІуи Гречкэр ІущхыпцІыкІыгь. Унэкъощ чыжьэ дэд шъхьае, мы самоходнэ-артполкыр сіэ къизылъхьэгъагъэр арыгъэ, ма, родственничек, командовать зэрэпшІышъурэм сегьэплъ ыІуи. Ау зэрэсфэмышІышъурэр ори уинэрыльэгъу... — Мыщ дэжьым Гречкэр сэмэгумкІэ щыт младшэ сержантым, Ещыкум, къызэренэкІэуагьэр Мыхьамодэ ыльэгъугъ.

Джы мы псыхъошхом ыхэкІэ нахь пэјудзыгъэу, тыгъэр къыкъомыкІызэ рагъэжьагъэшъ, Южнэ ыкІи Северэ-Кавказскэ фронтхэм зыкъаухъумэжьынхэм зыфытырагъэпсыхьэ, пытапіэхэр ашіых. Пыир зэрэбламыгъэкІыщтыр ары зэкІэми ягугъэ-гупшысэхэр зэкlужьхэрэр. ТинэІосэ Гречкэм иполки тІэн Іофхэр зэрилъэк — жъотых. Шыблэкъохьаблэхэр зыхэт рас-

чет купми ауж зыкъыригъанэрэп, псыхъошхом инэпкъ адыгэ кІалэхэми тхьарыю пытэ шызыфашІыжьыгь. Мы чІыпІэм Къаймэт арыгъэ апэдэдэ зыгу къэкІыжьыгъагъэр якъоджэ лІыжъым, Базрыкъо, мэшоку станцием тетхэзэ къариІогъагъэр: «СикІалэхэр, сыд хъункІи дзэуж зяшъумыгъэшІ!» Ары, мызэгъэгум шыблэкъохьаблэмэ ятоп анахь «жьызэпео» щэуапІэр ары джыри зыдэщытыр тыдэкІи аджалыр щызэкІэкІэплъэу! Ары, дзапэм щы-Іэхэшъ — пстэури нахь зэхэфыгьошючи джы къафэхъущт! Угу гъэрэхьат, ліыжъ ціыкіу! Тэтэжъ Базрыкъу джы зигугъу сшІыжьырэр!

кончить отступление. Ни шагу

— Лъэбэкъу закъокІи ащ нахьыбэкІэ тызэкІэмыкІожьынэу ары, Мыхьамод, мы тхылъым унашъоу къытфишІырэр, Къаймэт иакъыл къызэрихьыгъэу, ежь къызэрэшІошІыгъэм теткІэ, тхылъэу къызэджагъэхэр зэхыригъэшІыкІ шІоигъоу, мыщ фэдэ кІэух уасэ къыфишІыгъ. Арышъ, ТЕНЭ, нартмэ япсыхъожъыщтыгъэу джы мо тапашъхьэ илъым нэмыцыр зы хьалъэбэкъукІи зэпырытымыгъэкІыныр, нарт чатэ фэдэу тыпэуцужьыныр ары къытиІомэ шІоигьор, мы уашъор ситхьамыгъэпи

- Запсэкъор сыгу къэбгъэ-

тенантэу Иванюкрэ наводчикау Къопас-Копосовымра а чІыпІэм, ТЕНЭ инэпкъышъхьэ, къытыранэщтгущэх, бэнынчъэхэу, хьау, бэн афатІыжьынэу игъуи имыфэжьыгъэхэу... Бэрэ джы, «Алахьэм ахэм сэри гъусэ сафишІыгъагъот, зызгъэпсэфыжьыщтыгьэ» еlошъ, Гъукlэмкъо Мыхьамодэ гукІэ зэреІожьы. А мафэм мары мэзибл хьазаб фэдиз тешІэжьыгь. КІымафэр икІынкІэ зи арыхэп къэнэжьыгьэр, икіыгьах піоми хэукъоныгъэшхоп, ежь, март-джуртыжъым, зегъэкъаигъэ нахь...

- «Чъые сиІэжьэп» оІошъ, сеплъымэ, мафэрэ отхьаусы-

ЦУЕКЪО Юныс

дзэмэ, краснэмэ, Младшэ лей-

кІэмкъор нэфылъыпэ шІункІым кІэщхыпцІыкІызэ, аужыпкъэрэу хэцэлэшхагъ: – Угу рэхьат шІы, Ещы-

кур, цэ гъуанэм ибгъэІыстэн фэдиз фыгуцэкІи сянэцІыгьэп...

Джэдыгу гупэр нахь къызэрещэкіы, ау ащ пае ишіуагъэ къакІорэп: гущтэм зыкъыдырищэкІыгъэу гучІэм къычІэтІысхьэгъэ чъыІэр ехьщырыгъоу Мыхьамодэ фэгъэтхьауягъэп. ЧІыунэ къогъупэ фэбапІэм тэпчаныжъыр къот шъыу, хьэуарзэр Іужьоу ащ щызэгьэфагь шъыу. Ары шъхьае, февралыр лыжъ ябгэм фэд, ыгушу къикІымэ, итыгъэ жъоплъышху, ыгу къыпфимыкІымэ, иуашъо пщэ техьэ-текІзу чъыІз цыкъырыкъ. Марышъ, ызыныкъу пІоми хъущт ащыгъум пыкІыгъэр, нахьыбэр зыдакІорэм кІогьахэ.

КІым-сымыр шъхьэкуцІым джыри нахь къыщылъэшыжьыгъ. Игъусэ икъэмыгущы ак выфихьын ышІэрэпышъ, кІэщхыпціыкіызэ нэфыльыпэ шіункіым ГъукІэмкъор ящани хэмыцэлэшхэн фэлъэкІыгъэп:

— Хъун, Къаймэт, нэф тыкъикІымэ, етІанэ тырыгущэІэн, — бакъмэр фэбэгъакІэм Мыхьамодэ ерэгъэ тіэкіукіэ іуигъэчъыикІыгъ. Нэкъокъон е дэон нэрыгынгым ыгу фыщылынгып мызэгъогум. ІэшІупІэм мощ фэдиз иинагъэу зыІэкІиумэхъагьэм Іэпыогьу фэхъуныри къыригъэкІугъэп.

Делэ тхьамыкІэ цІыкІу! Ышъхьэ ежь Мыхьамодэ къыригьэхьэгъагъэп, къызыщыригъэхьан фэдэ гуе-гущэч чІыпІи итыгьэп, шъхьэзэкъо тэтэркон ушъорэкІэхэу мы чІыунэ дэпкъитфымэ азыфагу изэкъо дэдэу джы къазэрэдэнагъэр. Тхьэшхор арыгъэ неущ пчэдыжь шъхьаджи итыгъэ къызщыкъокІыщтыр зышІэщтыгъэ закъор. Тхьэ закъор...

Чъыем зыщыхилъэшъоным ыпэкІэ, гур мырэхьатэу, ГъукІэмкъом джыри зы лъэІу Къаймэт фишІыжьыщт:

— Тхьэм укъыгъэшІыгъэмэ, Ещыкур, сызыхэчъыерэм загьорэ унаІэ къыстегьэтызэ шІы. Хьау, загъорэ къысшъхьащыплъэзэ шІы. Тенэ Іушъо къыІутынэгъэ Къолэс тхьамыкІэр чэщ къэс сауж икІырэп...

...А Тенэ нэпкъышъхь ары бгьэгум гу къыдэзымынэжьыгьагъэр: бэдзэогъу нэфшъэгъо пасэм, чъыем иІэшІупІэ къыщыригъажьи, зэрэфэлъэк хьалэчэу пцашІомрэ лагъымэмрэ нэмыцым окопмэ къадитэкъуагъ. НэзэкІэпыджэжь дэдагъ: уакlыбкіэ, къыблэмкіэ, узэкІэмыкІощтмэ, хьадрыхэ гъогу нэфэшъхьаф кlyaпlэ щы-Іэжьыгъэп...

Чъыепырхъ хъырхъырхъ кІыхьэм, сыдигьокІи зэрихабзэу, къыхидзагъ.

4 Мы такъикъ дэдэр арыгъэ мэзэ изыбзэшхом итыжьыныпс онтэгъу зэхицІыцІэжьыгъэу, тхыбыІушъо зыригъэшІымэ, зиплъыхьэзэ, гъогурыкІор къызызэтеуцощтыр. Солдат хьап-щыпхэр зэрылъ чэтэн дзыожъыери шІохэлъагъ, ыкІыб-шъхьапхэтыкукІэ винтовкэ-шхончыпэм иныбжьыкъуи къышъхьэрэщы. Тыжьыным хэгьэчъыкІыгьэ саугъэт пІонэу бгышъхьэ лъэгапІэм тет. ТыдэкІэ бгъэзагъэми, чъыг закъохэм, шъхьэндэ-кошэ лъагэхэм яныбжьыкъу закі, бгычіэм чіэтхэри ары. Джэф шІуціашьо шіыжьэу осалырэгъу піуакіэри тыдэкіи ачіэубгъуагъ.

(Джыри къыкіэлъыкіощт).

Аджалыр гъэшэхъугъуай

Рассказ

Командир-политрукхэм къызэрэрачъыхьакІырэр, ахэр гузэжъогъушхо зэрэхэтхэр зылъэ-ГЪУХЭРЭМ МЫ ПСЫХЪОШХОР ПЫтапізу къэхъужьыщтмэ яаужырэ пытэпІэ шъхьаІэ зэрэхъущтым щэч халъхьажьыщтыгъэп. Темыр Кавказым, ліэшіэгъчиш фэдизрэ Урысыем зэІишІэжьыгъэ Кавказ хэгъэгум ар ипчъэ ихьагъугъ...

Мы бэдзэогъу жъоркъышхом а лъэпкъыбэмэ ЯПЧЪЭ ХЪЭ-РЭП-КІЭРЭШХОР мамырэу зэфэшІыгьагь. Мы пчъэ ихьагьум дэжь, гъэнэфагъэу, пыир къынэсыщт, дзэкІолІ мин пчъагъэмэ шъхьас зыфамышІыжьэу лъыпсыр щагъэчъэнэу къэт...

БэшІагъэп, мэфэ зытІу горэ тешІэжьыгъагъэми арыгъэ ныІэп, фабэр фэбэшхоу, щэджэгьонэстырым, Сталиным, Нарком оборонэм, машІуаер зыпихырэ Приказэу N 227-у къаригъэхьыгъэм политрукхэр артполкым идзакІомэ къызафеджэгъагьэхэр. Ежь ГъукІэмкъо Мыхьамодэ а тхылъ шъхьаІэм итым щыщэу къыгурыІогъагъэр мэкІэжъые дэдагь: «страна», «хлеб», «фабрик», «завод» зыфэпощтхэр арыгъэх, ау тхыедот едед ни енеахем мысл зэрэкІоцІыльыр ишІэ-зэхэшІыкІ къыубытыгъагъэн фае, къыубыт пакІошъ, льэш дэдэу имэкъумэщышІэ акъыл хэуІупкІагъэу къыфэнэжьыгъагъ, мыдэ илъфыгъэмэ илъэсэу къагъашІэрэ пэпчъ тым, Базрыкъо, пчъэ-шъхьаныгъупчъэ нэз те-Іуліэмэ ежь ичанзэдэлъкіэ зэрахиуІупкІэщтыгьэм, гьэшІэным джы ахэр къызэрэнэжьыгъэхэм фэдэу.

Мары тхылъым итыгъэм щыщ гущыІэ заулэ: «...в корне пресекать разговоры о том, что ... у нас много территории, страна наша велика и богата, населения много, хлеба всегда будет в избытке. Такие разговоры являются лживыми и вредными, они ослабляют нас и усиливают врага, ибо, если не прекратим отступление, останемся без хлеба, без металла, без сырья, без фабрик и заводов, без железных дорог... Пора

кІыжьыгъ, Къаймэт, мы зитхылъ, дэгъоу укъэгущы агъэджэ... - Хьаджэмыекъор чэфынчъэу ІущхыпцІыкІыгъ. — Ау сэ сызэрегуцафэрэмджэ, къэшІэгъуай ар, Къаймэт... зэкІэкІо Іофыр... УмышІэмэ сшІэрэп нахь, къушъхьэбгым къыхэзырэ къушъхьэхэчыри Тхьэми къыфэубытыжьырэп, ар зыдэфэтым офэфэджэ... А къушъхьэхэчым тэри тыфэд сшюшы, нахь, сшырэп...

— Мы Гитлер Іашэу иІэр зылІэужыгьор сшІэрэп... — Къолэси кlалэмэ ежь иныдэлъфыбзэкІэ къахэгущыІагъ...

— Сэри ар сшІэрэп, ау тэтиемэ зэратекІырэр нэрылъэгъу дэд, — ыlуи, а бзэ дэдэмкlэ Хьаджэмыекъом Къолэс пигьодзыжьыгъ.

— Европэм мылъкоу илъыр Адольф ипхъотэр дилъхьи, ІункІыбзэр ригьэтыжьыгь, — Иванюки мыгу ахэу къафызэхифыгъ.

ГъукІэмкъом джынэс ышъхьэ къыщекоквыгъэм ыгъэшвагъозэ, къыкІэупчІагъ:

— Арэп, мыр адыгэмэ Тенэ псыхъу зыфаІотыгъэр ара, Къаймэт?

— Ары, урысхэр джы ДонкІэ заджэхэрэр ары... — урысыбзэкІэ къыІуагъ.

— Ым, машалахь!.. ТЕНЭ къэслъэгъужьыныр олахьэ сымышіэныгъэ... — гу къызіэпишІыхьажьызэ, ГъукІэмкъо Мыхьамодэ джы ІущхыпцІыкІыгъ.

Игъусэхэр зэрыгущыІэхэрэр гурыІуагъ пІонэу, Къолэс нэбэнабэу Ещыкум къеплъыжьыгь: — Сыда Дон-матушкэ чер-

кесмэ япсыхъуагъэу оюшъ ара? - къыкІэупчІагъ ар.

ЗэпыупІэ кІыхьэ кІалэмэ япсалъэ джыри къыдэфагъ.

Бомб зэІыут ыкІи игъорыгъо топыо макъэхэр зэхэо-зэхэкІухьажьхэу, полкыр зыдэщытым пэчыжьэу, фронтыр зыдэгъэзагъэмкІэ, къэІущтыгъэх. Пыим ишъыпкъэу щамбулыр тэтыемэ къаридзыгъ, ары, зэпымыужь хьашхъурэloy.

Джырэп, мэфэ зытІуща ригъэкъудыижьыщтыр, сыд ыюми, пчъэ хъэрэ-пкІэрэшхор нэмыцым къашіузэіуикіыкіыщт тихэ, Ещыкур, хьашкым зыгорэ къаlоба! — мэлышъо джэдыгу гупэр нахь пытэу къызэрикъузэкІызэ, чъыІэр зыпкъырыхьэгьэ макъэкІэ ГъукІэмкъор шіункіым икіэрыкіэу хэджагь. Джы къызнэсыгъи Мыхьамодэ чъыяпэ ыдзын ылъэкІырэп. – Псэр сихьафэу Къэлэжъым сыкъэсыжьыгъ...

- Нэмыцым идзэ зэкlэкlожьыгъэн фае. Гъогухэр Іаеу зэхэутахьыгьэх. Лъэшэу кІоджэ дэд. Ерэгьэ-псэрагьэджэ сиджэдыгужъи къэсхьыжьыгъ...

Ещыку Къаймэт гущыІэ къыпигъодзыжьырэп. ТхьакІумэнэ-Іусмэ кіым-сым шъышъышъыр ащэшъуи. — Ай зы мэзэ хъурэе джэдэшко къитысхьагъэшъ, озгъэлъэгъугъагъэемэ! КъэошІэжьмэ, Щэбанэ иорэд зэрэхэлъэу: «Щымыщ хэмылъэу Лъэсыгъэм фэдэри, о — о...» Дэгъунэкъомэ япчъэмэ апылъэгъэ ІункІыбзэкъэбхэр ащ къызэрэпэшІэтыхэрэр. ЧІыр зэгози дэфагъа мы унагъор, Къаймэт. ы?

Ещыку Къаймэт джэуап къы-

Къургъокъуае, зыкІогъагъэхэр кІымафэм ыгузэгупІагъ, мази щымы у чэщыр хэкотэгъагъ. Мыхьамод ары джы ІэшІу-ІэшІоу зыІушъхьэ телъыгъэр: «Къаймэт, — ыІуагь ащ, — тхьэ Іуагъэми Зае зы стырыпс горэ къытигъэшхын, дунаир къутэжьынэп, хьашхым, тыгъакlу!» Шъхьаныгъупчъэ кІыбещэкІ зэфэшІыгъэм ГъукІэмкъор бэрэ теуагъ: «Сэры, Зай, къыІух, Мыхьамод ары». Хьэри щагум дэлъыгъэп. ШІункІыти, пчъэмэ апылъэгъэ ІункІыбзэкъэбхэр кІалэмэ альэгьугьагьэп. Ещыкур ары пчъэкъопсым еІэпІэжъэжъыхьэзэ, щхыкlаеу къыхэщхыкІыгъагъэр, игъусэ ыІапэхэр ІункІыбзэкъэбым тыригулІэхэзэ! Мэлышъо джэдыгури, лыгъэгъугъэ блэрыри, къоехьал заули къыздахьи, а чэщым ягьочІэгь хьаджырэтхэр къекlужьыгъагъэх. Хьау, ГъукІэмкъор арыгъэ къэзыхьыгъагъэр...

КІым-сымыр шъхьэкуціым джыри нахь къыщылъэшыжьыгь. Нахыбэ фэмылъэкІыжьэу Гъу-

тыжьырэп. Апэдэдэ ышыпхъу дэжь,

Тхылъеджэмэ аюрэр шъхьафы

(КъызыкІэлъыкІорэр тыгъэгъазэм и 3-м

къыдэкіыгъэ номерым ит). Ащ фэдэ мыхъоу сэри сloрэп, ау сыда ащ нэмыкІэу хъун зыкІимылъэкІыщтыр? Казбек сызэригъэмысэрэм урыгъозэн зыхъукІэ, ащыгъум дэхэгъэ-Іэягъэм урыгущыІэжьынэу ищыкІэгъэжьэп, анахь кІэлэ Іаер арыми, пшъашъэр дэхэ дэдэми, зыгу рихьыгъэ кlалэм дэкІон фае. Казбек зэрилъытэрэмкІэ, ар «Мэлахъо ишыкІэ пыупкІыгъ» зыфаІорэм фэд. Ау шыгьэм шыхъурэр нэмык шъыпкъ, пшъэшъэ дахэхэр кlэлэ лъэгъупхъэхэм алъэхъух. Джащ фэдэу кlалэхэри зылъыlабэхэрэр пшъэшъэ дахэхэр ары. Ар ЩэшІэ Казбеки къыгурымыІоу сфэlошъущтэп, ау къыздыригъэштэна ежь игухэлъ шъхьафымэ.

Ащи Казбек къыщыуцурэп, шІульэгьуныгьэр къызэрэзгьэлъэгьон фаер къызгуригьэІоным пае Шекспир ипьесэу «Ромеорэ Джульеттэрэ» зыфиlорэм хэт геройхэу Монтеккирэрэ Капулетрэ яунагьохэр зэпый шъыхьахь зэфэзышІыгьэхэри щысэу къысфехьы. Шъыпкъэмэ, анахь тхэкІо инхэу дунаим щызэлъашІэхэрэм шІулъэгъуныгъэр къызэрагъэлъагъорэм сэри къыкІезгъэчы мыхъущтэу ары. Ахэм афэдэ тхэкІо ин дэдэхэм ацІэ къыриІозэ сызэригъэмысэрэм нэмыкІи урегьэгупшысэ. Ахэм атхыгъэхэр дэгъоу зэришІэхэрэм зыгорэкІэ гу лъытигъатэ шІоигъона? Хэти шигъэзыен ылъэкІыштэп. ШэшІэ Казбек художественнэ литературэм хэшlыкі ин фызиіэ шіэныгъэлэжь, критик, литературовед, ыцІи чыжьэу Іугъэ. Арышъ, ащ фэдэ гухэлъ и эны о епэсыгъуай. Ау нэмыкІи уегупшысэн плъэкІыщт. «Шъукъысэплъ, сэ Пэнэшъу Сэфэр итхыгъэхэм къясіуаліэрэр шъушІошъ жъугъэхъу» гъэзетеджэхэм ареІонкІи мэхъу.

Ситхыгъэхэм ясюжет зэримыгъэразэрэр сшІошъ къыгъэхъуным пае академикэу А.И. Белицкэм ыІуагъэри, «сюжет — это скелет, (фабула) рассказа, обросший мясом» зэриІуагьэри Казбек итхыгьэ щегъэфедэ. Ар ІзубытыпІз ышІызэ, кІэнэкІалъэр акІизэу ситхыгъэхэр къэбар къодыехэу, тхыцІэ къупшъхьэмрэ ащ гокІырэ «цэгэ» къутамэмрэ аблэмыкІэу, къупшъхьэ зэблыгъэ къодыехэу, пчэгъухэр чІэсэІухэми, чы адэсымыдзыжьэу ыІозэ критикэм сыкІегъэкІы.

Сироманэу «Бэджэхъ» зыфи-Іорэм чэзыур зынэсым ащ къыщысюмэ сшюигъогъэ мэхьанэ шъхьаІэм игугъу къышІыныр Казбек зэрипэсыжьыгъэп. Анахьэу кІигъэтхъыгъэр ащ хэт геройхэу НахьыкІэрэ Рузанэрэ яшІульэгъу романым къызэрэщызгъэлъэгъуагъэм зэримыгъэрэзагъэр ары. КІыхьэ зезгъэшіэу ащ сыкъытегущыіэщтэп. НахьыкІэ ыгу рихьыгъэ пшъашъэм, Рузанэ, письмэу фитхыгъэм хэт гущы зэригъэкІэрэкІэгъащэхэр зыдыригъэшІэжьэу къыфитхыжьыгьэ письмэм шъыпкъагъэу, Іушыгъэу хэлъым изакъоми, шІуагъэ горэхэр хилъэгъонхэ Казбек ылъэкІыщтыгъэми. Ау романыр анахьэу зыфэгьэхьыгьэр шlулъэгъуныгъэр арэп. Ышъхьи ар къеlуатэ, бэджыхъым ифагъэр шІурышІукІэ къикІыжьын зэримылъэкІыщтыр ары. Ар къехъулІагъ герой шъхьаІэу романым хэтым. ТыгъокІо-бзэджэшІэ купэу «ТыгъужъукІыр» зипащэхэм яхъытыу НахьыкІэ ифагъ. Ащ ифэным лъапсэу фэхъугъэр романым къыщесэІотыкІышъ, кІыхьэ зезгъэшІэу сыкъытегушыІэштэп. Романым шыкІэсэгъэтхъы НахьыкІэ «янэ къызэрилъфыгъ» зыфаlорэм фэдэу кІэлэ гупцІанэти, цІыф зеукІым жъалымыгъэ дэдэу зыфилъэгъужьыгь, иукІытэ къэущыгь. «ТыгъужъукІым» икуп хэмытыжьыщтэу ыІуи, кІэрахъоу къыратыгъагъэр заретыжьым, къаукІыгъ. Ащ мэхьанэу естыгъэхэм зэу ащыщ угупцІэнэ дэдэмэ, джырэ тилъэхъан щыІэныгъэм хэгъозэгъуае узэрэхъущтри. Ау ащи Казбек гу лъимытагьэ фэдэу шъхьарыкІуагь.

Казбек сыбзи ыгъэрэзагъэп. ГущыІэ кІыхьащэхэр, мыхэмэ афэдэхэр: къызэрэпшыхъугъэм, сыбгъэмысэным, тызэшІуигъэкІодыным, узэремыуцолІэжьырэр зэрэзгъэфедэхэрэм пае сигъэмысагъ. УмышІэмэ, ащ фэдэ гущыІэ закІэхэмкІэ сипроизведениехэр тхыгъэхэу къыпщегъэхъу. ЕтІани гъэзетеджэхэм анаІэ тыраригъэдзэным пае а гущыіэхэр шіуціэкіэ тхыгъэх. Ащ фэдэ гущыІэхэр адыгабзэм хэмытхэу, сэ къэсыугупшысыгьэ фэдэу къыпщегъэхъу. Хьарыф пчъагъэхэр зэрэзэготхэм, адыгэ гущыІэхэм ащыщыбэ зэрэкІыхьэм гу лъимытэрэм фэд. Боу гу лъетэ, ау ари ситхыгъэхэр ыутхыдзынхэмкІэ ІэубытыпІэба!

Ситхылъеджэхэм ЩэшІэ Казбек яупчІыгьэу, ахэм къыраІуагъэхэм арыгъуазэу къыпщигъэхьоу «тхылъеджэм ыштэщтэп», «тхылъеджэм ыгу рихьыщтэп» ыІозэ, ахэм аціэкіэ къэгущыіэ. Ситхыгъэхэм афэгъэхьыгъэу тхылъеджэхэм аlощтым Казбек щымыгъозахэу сфэюшъущтэп. Ахэм яеплъыкІэ, агу зэрэрихьырэр къизыІотыкІырэ тхыгъэу адыгэ гъэзетым къыхиутыгъэр, сэ къысфагъэхьыгъэр макІэп. ЗыфасІорэр ситхылъмэ афэгъэхьыгъэу критикхэм атхыгъэу гъэзетхэм, журналхэм къыхаутыгъэхэр арэп, тхыльеджэ къызэрыкохэр ары. Ахэм зэкіэмэ ягугъу къэсшіын хъумэ, тхыгъэ кіыхьэ хъущт. ЕтІани сыкъызщэтхъужьэу гъэзетеджэхэм къащымыхъуным пае щысэ зытІущ нахь ягугъу къэсшІыщтэп.

Къуаджэу Гъобэкъуае щыпсэущтыгъэу, письмэзехьэу Іоф зышІэщтыгъэ НэмытІэкъо Ибрахьимэ адыгэ гьэзетым къытхыгъэм къыщиІощтыгъ гъэзетыр зыфихьыхэрэр къызэдахэу еплъынхэм ыпэкІэ Пэнэшъу Сэфэр итхыгъэу къыхиутырэм ипычыгъо къихьагъэмэ aloзэ къызэреупчІыхэрэр. А письмэр гъэзетым къихьагъ. УсакІоу

Къуекъо Налбый къысиІожьыгъагъ Адыгэ телевидением иІофышІэ-тхылъеджэ заулэм зитхыгъэ анахь агу рихьырэмкІэ зяупчІым, зэдырагъаштэу сэ сціэ къызэрэраіуагьэр. Хьау, тхэкІо инэу тиІэхэм анахь дэгъоу сэтхэу сызэплъыжькІэ арэп ащ игугъу къызкІэсшІырэр, ари зы хъугъэ-шагъ сэюшъ ары.

БэмышІзу хъугьэ горэми игугъу къэсшІыщт. Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьаlэ гъэзетым икІэгъэтхэнкІэ адэгущыІэнэу Пэнэжьыкъуае зэкІом, къэзэрэугьоигьэхэм къэзыІонхэр къахэкІыгъэх ситхыгъэхэр агу зэрэрихьыхэрэр. КъыраІогъагъ гъэзетым къыхиутынэу ригъэжьагъэр зэпимыгъэунэу. Ащыгъум гъэзетым къихьэщтыгъэр ЩэшІэ Казбек ыгу римыхьыгъэ повесть мыинэу «laeмpэ дахэмрэ» зыфиюрэр ары.

Сироманэу «Бэджэхъ» зыфиlорэм зыщытегущыІэгъэхэ зэlукlэгъоу къуаджэу Хьакурынэхьаблэ шызэхашэгъагъэм хэлэжьагъэхэм къаlуагъэхэр ЩэшІэ Казбек зэхихынхэ фэягъэ. ЕтІани ащ хэлэжьагъэхэр къуаджэм дэс тхылъеджэ къызэрыкІохэм язэкъуагъэп.

Шъыпкъэ, джы тхылъеджэу щыІэр макІэ хъугъэ. Анахь тхэкІошхохэми ятхыгъэхэм яджэу къэбгьотыщтыр бэп. НыбжьыкІэхэр ары нэмыІэмэ, сыд фэдэ тхылъи еджэхэрэп піоми хъушт, телевизорым, компьютерым зыІэкІиубытагьэх. ЕтІани аш къыхэхъожьы адыгэ тхакІохэм ятхылъхэр къуаджэхэм зэралъымы Гэсыхэрэр. Тхылъыщэ тучан зыдэт ахэтыжьэп. Арышъ, сэ ситхылъеджэхэми къазэрэщык агъэм гу лъысэтэ, ахэм афэгъэхьыгъэу гъэзетым къатхыжьырэ хъатэ щыІэп. Арэу щытми, ситхылъхэм ямыджэхэуи сфэюшъущтэп. Ащ ишыхьатэу джыри зы щысэ къэсхьыщт.

Іофшіапіэм сыщыі у телефоныр къытеуагъ. Трубкэр къызысэІэтым, зымакъэ сыщымыгьозэ хъулъфыгъ къыздэгущы-Іагьэр. «Пэнэшъу Сэфэр ары сызыфэягъэр» ыІуагъ. Зэрэсэрыр зесэюм, кізупчіззэ сителефон ерагъэу къызэригъотыгъэр къыІуагъ, илъэІу сыщигъэгъозагъ. Янэ ситхыгъэхэр лъэшэу ыгу рихьыхэу,

тхылъ зыщыпліи аціэ къыри-Іуагъ зэджагъэхэу, ау адыгэ тхылъхэу ежьхэмкІэ гьотыгьуае хъугъэхэр фязгъэхьыхэмэ, янэ лъэшэу къысфэрэзэщтэу ары. Илъэју сэри фэзгъэцэкјагъ. Ары, къытеуагъэм ыцІи ылъэкъуаціи къэсіуагьэп. Хы Шіуціэ Іушъом Іус шапсыгъэ къуаджэу Псэушхо ціыкіум щэпсэу, ылъэкъуацІэр Тхьагъушъ, ыцІэр Мэсхьуд.

Гъэзетым къамытхыми, саlyкІэмэ сирассказхэу «Адыгэ макъэм» къихьэхэрэр агу зэрэрихьыхэрэр, къызэрежэхэрэр бэмэ къысаю.

ЩэшІэ Казбеки художественнэ тхыгьэхэр иІэх. Ахэр дэтхэу тхылъхэр къыдигъэкІыгъэх. Ау къызгурымы орэр нэмык хэм атхыгъэхэм ащ фэдэу уасэ афишІыным фэкъулаим ежь итхыгъэхэм яхьылІагъэу гъэзетхэм къарыхьэу зыкІэтымылъэгъурэр, тхылъеджэхэм къа-Іоуи зыкіызэхэтымыхырэр ары.

Критикым ынэшІу къыпщифэмэ, зи арыхэп уитхыгъэхэр «гениальнэ» зэрэхъущтыр. ЧыпІэ горэм нэбгырэ купышхоу тыщызэхэсэу, тхакІохэр нахьыбагъ, Казбек ынэшІу ащифи усэкlуитlу яусэхэр «гениальнэ» хъугъэх. Хьау,сэ сюрэп хэт итхыгъи угу рехьымэ ущымытхъунэу, ау а зыцІэ къыриІогьэ усэкІуитІум а гущыІэр афэбгъэшъошэным пэчыжьагъэх. Нэужым Казбек есІожьыгъагъ чіыпізу зэрытымкіз гущыізу «гениальнэм» къикІырэр ымышІэ фэдэу зэрэритэкъухьэрэмкІэ зыфэсакъыжьынэу.

Сэ ситхыгъэхэм дэеу къазэрэтегущыІагьэмкІэ ЩэшІэ Казбек дао фэсшІырэп. Ежь аущтэу яплъы. Ар къыдэслъытэзэ, сиелихт елиахелефа мехелихт инэу «Адыгэ макъэм» къыригъэхьагъэр къызэриухырэм дезгьаштэзэ, сэри мыщ фэдэ гущы-ІэхэмкІэ къэсыухын. ЩэшІэ Казбек шІэныгъэлэжь ин. Художественнэ тхыгъэхэм язэхэфынкіэ. уасэ афэшІыгьэнымкІэ ІофшІагъэу иІэр бэдэд. Ар къыщис-ІотыкІэу, «Сикъоджэгъу сырэгушхо» шъхьэу иlэу тхыгьэ гъэзетым къизгъахьэуи хъугъэ. «ШІу зыгу къысфилъ» къоджэгьоу Казбек къысфыч!эк!ыгьэшъ, инэу «сыфэраз». Сэри згъэцІыкІунэу сызэрэфэмыягьэр къыгурыІонэу сыщэгугъы.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.

Хьэшхъуанэкъохэу Нурыетрэ Юсыфрэ сабыих зэдагьотыгь, зэдапІугь. Ахэр гъэсагъэхэу, хьалэлхэу къагъэтэджынхэ алъэкІыгъ.

- Къуаджэу Нэшъукъуае щыпсэурэ Щашіэмэ сыряпхъу, — къеіуатэ Нурыет. — Унэгьо зэгурыю сыкъихъухьаныр синасып къыхьыгъэп. Сэрырэ сшынахьыкІзу Майоррэ тыриІзу тятэ нэмык бзылъфыгъэ зыфигъэзэгъагъ.

НасыпышІоу **Зелъытэжьы**

«Ны». А гущыІэм ыльапсэ чыжьэу макІо. Гупшысэ куоу хэльым укъегьэфабэ. Сыд фэдабзэкІэ къэІуагьэми, ащ шІульэгьўныгьэ шьабэу пхырыщыгьэр зэхэошІэ. Ным имэхьанэ къыхагъэщызэ, ащ и Мафэ зэрэдунаеу щыхагъэунэфыкіы.

Сянэу МыІуминэ изакъоу тыкъыгъэтэджын ылъэкІыгъ.

Нурыет ятэ иунагъо ІуигъэзыкІи нэмыкі бзылъфыгъэ зызэрэфигъэзагъэмкІэ лъэшэу кІэгъожьыгъагъ, ау МыІуминэ фигъэгъугъэп. Сыд фэдизэу къелъэјужьыгъэкіи ыгу ащ зыфигъэзэжьыгъэп.

1956-рэ илъэсым Джэджэхьаблэ щыпсэурэ Хьэшхъуанэкъо Юсыфрэ Нурыетрэ псэогъу зэфэхъугъэх. Ныбжьык ит ю зэрихьыл агъэхэм лъытэныгъэ зэфыря ву, янахыжъхэр агъэлъапІэзэ илъэс 50-рэ зэдэпсэугъэх.

— Илъэс 30-рэ сигуащэ сыкІэрысыгь,

— къеlуатэ Нурыет. — Апэрэ лъэбэкъоу мыщ къисыдзагъэм къыщегъэжьагъэу сырипшъашъэм фэдэу шІу силъэгъугъ. Мытэрэз горэ къысхэфагъэми къысиюжьыгъ, гъогу занкіэ сырыкІоным сыфигъэсагъ.

Нурыет игуащэ иІэпыІэгъоу унэгъо дахэ ышІагь. Сабыйхэр ащ ыІыгьхэзэ нысэр Іофшіапіэм ыгъакіощтыгъэ. Илъэси 10-рэ сымэджэщым бзылъфыгъэр щылэжьагъ, етІанэ тутыныр къэзыгъэкІырэмэ ахэтэу Іоф ышІагь.

 СищыІэныгъэкІэ къин слъэгъугъэу сІон слъэкІыщтэп, — къеІуатэ Нурыет. — ЗэгурыІоныгъэ тиунагъо илъэу тыпсэугъ. Ау чІыпІэ къин сифэуи къыхэкІыгъ. СикІалэу Аскэр дзэм къулыкъу щихьынэу Афганистан ащэгъагъ. А лъэхъаным ащ зэо зэпэуцужь илъыгъ. Аскэр къулыкъу ыхьызэ къауlагъ.

Ныр икІалэ фэгумэкІэу, икъэбар зэригъашІэ шІоигъоу къэгуІагъ. Іофыр зытетыр ишъхьэгъусэ къыраlуагъ, ау ным зыгорэ зэрэмытэрэзыр ыгукІэ псынкізу къыгурыІуагъ. Юсыфрэ Нурыетрэ якІалэ дэжь сымэджэщым кІогьагьэх. Исабый ынитІукІэ зельэгьум, ным нахь зыкъишІэжьыгъ, къэрэхьатыжьыгъ.

Адыгэ кlалэм зэрифэшъуашэу, зыдэкІыгъэ къуаджэм ыціэ дахэкіэ Аскэр ыгъэlугъ. Дзэм къызыхэкlыжьым, «За отвагу» зыфиlорэ бгъэхалъхьэр хэлъэу ащ къыгъэзэжьыгъ. Непэ Нурыет исабыйхэм унэгъо зырыз яІ, ахэр зэгурыІохэу, якІалэхэм ашъхьагъ итхэу зэрэпсэухэрэр зыльэгьүрэ бзыльфыгьэм гухахъо хегъуатэ. Къорэлъф-пхъорэлъфэу иІэхэм къакІэхъухьэгьэ сабыйхэр ягъусэхэу, унэгьо Іужъур къызызэхахьэкІэ, чэф макъэу ищагу дэlукlырэр дунэе мылъкум ыуасэу къыщэхъу. Ным, ныжъым ар инасып.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

О ТИЗЭІУКІЭГЪУ ГЪЭШІЭГЪОНХЭР

Гур зыфэузырэм фэусэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние тыгъэгъазэм и 2-м щыкіогъэ пчыхьэзэхахьэу Нэгъэплъэ Аскэрбый фэгъэхьыгъэр лъэпкъ искусствэм итарихъ шіукіз къыхэнэжьыщт. Іофшізкізшіоу зылъапсэ пытагъэм гупшысэу уигъэшіырэр лъэпкъ шіэжьым къыпкъырэкіы, уапэкіэ уегъаплъэ.

Кинорежиссерэу, фильмхэм язэхэщакІоу Нэгъэплъэ Аскэрбый июбилей фэгъэхьыгъэ зэхахьэм Урысыем ишъолъырхэм, ІэкІыб хэгъэгумэ ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэр, искусствэр зышІогъэшІэгъонхэр хэлэжьагъэх. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу АфэшІэгьо Фаинэ зэхахьэр зэрищэзэ пэублэ гущы-ІэкІэ къызэІуихи, А. Нэгъаплъэм итворчествэ къытегущы агъ. Адыгеим культурэмкІэ иминистрэу Къулэ Мыхьамэт пчэгум къызехьэм, юбилярым иІофшІагъэ осэ ин ритыгъ. Ащ зэрэхигъэунэфыкlыгьэу, адыгэмэ тарихъ гьогоу къакІугъэр шъыпкъагъэ хэлъэу Нэгъэплъэ Аскэрбый зэкІэми апэу кинофильмхэмкІэ къыІотэн, дунаим щаригъэшІэн ылъэкІыгъ. Фильм пэпчъ екІолІэкІэ хэхыгъэ фишьизэ, адыгэхэр нэмык лъэпкъхэм ахэмыткіухьэхэу зэрэпсэухэрэр А. Нэгъаплъэм иІофшІагъэхэм ахытегъэлъагъо. М. Къулэр юбилярым фэгушІуи, Адыгэ Республикэм культурэмкІэ и Министерствэ имедалэу Теуцожь Цыгьо ыцІэкІэ щытыр фигьэшьо-

Къэбэртэе-Бэлъкъарым иреспубликэ гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредактор шъхьаІэу ХьэшІуцІэ Мухьэмэд, Адыгэ Республикэм итхакІохэм я Союз итхьаматэу МэщбэшІэ Исхьакъ, нэмыкІхэри А. Нэгъаплъэм ипчыхьэзэхахьэ къыщыгущыІагъэх.

Псэм нахь лъапіэ щыіэп. Ар ціыфым къызэрэгурыіорэ шіыкІэр Нэгъэплъэ Аскэрбый иІофшІагьэ хэольагьо. МэщбэшІэ Исхьакъ къызэриІуагъэу, тыкъызэплъэкІыжьмэ, тлъэгъурэр гууз. Адыгэгур А. Нэгъаплъэм иІ, лъэпкъым къыфытео. ЛІэкъо дахэ къыхэкІыгъ, янэрэ ятэрэ пІуныгъэ дэгъу къыратыгъ. Угу зыфэмыузырэм уфэтхэн плъэкІыщта? Ар упчІэ шъхьаф.

Фильмэу адыгэ бзылъфыгъэм фэгъэхьыгъэм мызэу, мытюу тыкъытегущыІэщт. Темыркъэнэ Юрэ, Михаил Шемякиныр (Къэрданэр), Юрий Каузе, Хъоткъо Самир, нэмыкІхэм яеплъыкІэхэр тшІогъэшІэгъоных. Адыгэ бзылъфыгъэр дунаим зэрэщыцІэрыІор щысэ зэфэшъхьафхэмкІэ къаІуатэ. Фильмым хэлэжьагъэу, журналистэу Даур Хъусен зэрилъытэрэмкіэ, А. Нэгъаплъэм лъэпкъ искусствэм илъэгапІэхэм уафещэ. Адыгэ Республикэм щыцІэрыІо бзылъфыгъэхэм авторыр ІупкІ у къатегущы Іэ. Ансамблэу «Налмэсым» иартисткэу Бэрзэдж Диан, Хъурмэ зэшыпхъухэр, Льэпкъ театрэм иартисткэхэу Нэхэе Мэрджанэтрэ Джымэ Заремэрэ, нэмыкІхэм рольхэр къашІых. СурэтышІ-модельерэу СтІашъу Юрэ адыгэ шъуашэу ышІыгъэхэр артистхэм ащыгъых.

А. Нэгьапльэр июфшагьэ къыщыуцущтэп, фильмэу ыгъэхьазырыщтыр икъоу къытимы уагъэми, лъэпкъым тапэкІэ зэрэфэлэжьэщтыр тэшІэ. Опсэу, Аскэрбый!

Сурэтым итыр: Хьэшіуціэ Мухьэмэд зэхахьэм къыщэгу-

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

Телефонхэр: приемнэр:

52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ -идолет спиль шІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4046 Индексхэр 52161 52162 Зак. 3260

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗышыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

> МэщлІэкъо Саид

Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр Хъурмэ Хъусен

О ДЗЮДО

КІуачІэм къулайныгъэр игъус

Дунаим и Кубок дзюдомкіэ фэбанэхэзэ, шіухьафтын шъхьајэу Гран-прим икъыдэхын фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъу Къыблэ Кореим щыкіуагъ. Адыгэ Республикэм щап**l**угъэ бэнакlоу Ордэн Андзаур Урысыем ихэшыпыкІыгъэ командэ хэтэу иухьазырыныгъэ алырэгъум къыщигъэлъэгъуагъ.

Пщыжъхьаблэ къыщыхъугъэ Ордэн Андзаур килограмм 66-м нэс къэзыщэчырэмэ янэкъокъугъ. Польшэм ыкІи Китаим ябэнакІохэм апэрэ зэlукlэгъуитlур къашіуихьыгь. Ящэнэрэ зэіукіэгьоу Къыблэ Кореим испортсмен дыриlагъэм А. Ордэным текlоныгьэр къыщихьынэу фэгьэхъугьэп. Бысымхэм ябэнакІо алырэгъуми щыбысымын ылъэкІыгъ...

Нарт шъаоу А. Ордэныр «зэрэлъэпэуагъэм» фэшІ ыгу ыгъэкІодыгъэп. Зичэзыу зэІукІэгъур Бельгием испортсмен къышlуиете жыгы. Ящэнэрэ чыпіэм фэгъэхьыгъэ зэlукlэгъур зыхьыщтыр къэшІэгьоягь. Украинэм къикІыгьэ бэнакІор дунаим дзюдомкІэ ичемпион, дунэе зэнэкъокъухэм гьогогъуищэ медальхэр къащыдихыгьэх. Ордэн Андзаур ащ ебгъапшэмэ, игьэхъагьэхэр нахь макІэх. Тибатыр Урысыем ичемпион, Урысыем и Кубок къыфагъэшъошагъ. Европэм и Кубок икъыдэхын фэгъэхьыгъэ зэlукlэгъухэм тыжьын медалыр къащихьыгъ. Дунаим и Кубок фэбанэзэ, Тюмень щыкІогъэ зэнэкъокъум джэрз медалыр къышыфагъэшъошагъ.

Зыгори зэфамыгъэкІуатэу, зэымышынэхэу Украинэм испортсменрэ А. Ордэнымрэ зэнэкъокъугъэх. Нарт кІуачІэм къулайныгьэр игьусэу бэнэгьэ пщыжъхьэблэ кlалэм текlоныгъэр къыдихи, ящэнэрэ чыпіэр къыфагьэшъошагь.

А. Ордэным Мыекъуапэ къызегъэзэжьым, тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» рагъэблагъи, къыщыфэгушІуагъэх, нэпэеплъ шІухьафтынхэр къыщыфашІыгъэх. Къуижъ Къэплъан, ЛІымыщэкъо Рэмэзан, Хэкужъ Адам, ЦІыкІушъо Аслъан, нэмыкІхэу Адыгэ Хасэм хэтхэм къызэраlуагъэу, ащ фэдэ зэхахьэхэр тапэкІи зэхащэщтых. Адыгэ Республикэм, льэпкъым ацІэ льагэу спортышхом щызыІэтыхэрэм ящытхъу

тетым июридическэ факультет Ордэн Андзаур къыухыгъ, физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ Институтым щеджэ. А. Ордэным къызэриІуагъэу, Адыгэ Республикэм дзюдомкІэ ихэшыпыкІыгъэ командэ зэlукlэгъу зэфэшъхьафхэм зафегъэхьазыры. ТибэнакІохэм шэнышІу зэрафэхъугъэу, гъогу зытехьэхэкІэ адыгэ быракъыр сыдигъуи зыдаштэ. Лъэпкъым ибыракъ агъэбыбатэзэ зэlукlэгъухэм ащэбанэх, хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къызыдахыкІэ адыгэ быракъым ычІэгъ чІэтхэу нэпэеплъ сурэтхэр аты-

Адыгэ къэралыгъо универси-

Нарт шъаоу А. Ордэныр иапэрэ тренерэу Нэджыкъо Руслъанэ, мы уахътэм итренер-кІэлэегъаджэу Беданэкъо Рэмэзанэ, иныбджэгъухэм афэраз. Игъэхъагъэхэм ахигъахъо шюигъу. Опсэу, Андзаур, Тхьэм уигухэлъышІухэр къыбдегъэхъух.

Сурэтым итыр: Ордэн Ан-

САМБО

Г. Тотладзе ащыгъупшэрэп

СССР-м спортымкіэ имастерэу, тренер-кіэлэегъаджэу Г. А. Тотладзе фэгъэхьыгъэ шіэжь зэнэкъокъу Краснодар щыкІуагъ. Адыгэ Республикэм испорт еджапіэ щагъасэхэрэр зэјукіэгъухэм ахэлэжьагъэх, уащытхъунэу зыкъагъэлъэгъуагъ.

ЯтІонэрэ чіыпіэхэр къызыфагъэшъошагъэхэр: Павлов Вячеслав, кг 62-рэ, Чэсэбый Абрек, кг 68-рэ, Мудрэнэ Казбек, кг 82-рэ. Ящэнэрэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэхэр: Сайдрахмонов Мустафа, кг 68-рэ, Теуцожь Рустам, кг 68-рэ, Пэнэшъу Андзаур,

Тренерхэу Джармэкъо Нурбый, Хьэпэе Хьамидэ, Хъот Юныс, Мэрэтыкъо Щамсэт, Хьабэхъу Адам хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэ бэнакІохэр агъасэх.

ТибэнакІохэу Джэндэрэ Рэмэ- тамрэ, кг 100, купэу зыхэтхэм занрэ, кг 68-рэ, Джармэкъо Рус- апэрэ чыпіэхэр къащыдахыгьэх.

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.